

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond
Huvijuht-loovtegevusõpetaja

Elis Lukas

TARTU LINNA NOORTE ARVAMUSED NOORSOOTÖÖ VÕIMALUSTEST KASUTADES
MOBIILSE NOORSOOTÖÖ MEETODIT

Lõputöö

Juhendaja: Piret Eit MA
Noorsootöö metoodika lektor
Luban kaitsmisele:.....
Kuupäev:.....

Tartu 2014

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
1. MOBIILNE NOORSOOTÖÖ	6
1.1 Töös kasutatavad mõisted.....	6
1.2 Mobiilse noorsootöö kujunemine	8
1.3 Mobiilse noorsootöö olemus ja selle protsess.....	11
1.3.1 Mobiilse noorsootöö olemus	11
1.3.2 Mobiilse noorsootöö protsess	12
1.3.3 Mobiilse noorsootöö osad	16
2. PILOOTPROJEKT „MOKO-Mobiilne kontaknoorsootöö Tartusse“	20
2.1 MOKO-projekti tutvustus	20
2.2 MOKO-projekti praktiseerimine	23
2.3 Tänavatöö.....	25
3. UURIMUS.....	27
3.1 Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused	27
3.2 Uurimismeetodi valik ja põhjendus.....	28
3.3 Uurimuse läbiviimine ja andmete kogumine	29
3.4 Uurimuse tulemused ja analüüs.....	31
3.5 Uurimuse kokkuvõtted ja ettepanekud	40
KOKKUVÕTE	41
KASUTATUD KIRJANDUS.....	42
SUMMARY	43
Lisa 1.....	44

SISSEJUHATUS

Autori lõputöö teemaks on „Tartu linna noorte arvamused noorsootöö võimalusest kasutades mobiilse noorsootöö meetodit.“ Teema osutus valituks, kuna mobiilne noorsootöö on muutumas järjest populaarsemaks ning olulisemaks Eesti noorsootöö maastikul.

Üheks ajendiks mobiilse noorsootöö suuna valimiseks on autori osalemine projektis „MOKO-mobiilne kontaktnoorsootöö Tartusse.“ Töö autor on igapäevaselt seotud Tartus tegutseva noortekeskusega, mis on ühtlasi ka eespool mainitud projekti üks teostav ja koordineeriv organisatsioon. Teema on autorile oluline tema edaspidiseid ja praeguseid töökohustusi ning – valdkondi silmas pidades.

Samuti on teemavalik tingitud autori seminaritöös tehtud järeldustest. Seminaritöö keskendus Tartu valla noorte huvid ja teadlikkuse kaardistamisele ja uurimisele. Seminaritöö uurimuses tegi autor järelduse, et Tartu valla noorte teadmised neile pakutavatest noorsootöö võimalustest on madalad. See ajendas töö autorit edasi uurima, millised on linna noorte huvid, teadmised ning arvamused noorsootöö võimalustest Tartu linna kontekstis, lisades juurde mobiilse noorsootöö meetodi uudsuse.

Töö koosneb kahest osast, mis on jaotunud kolmeks erinevaks peatükiks.

Esimene osa annab tööle teoreetilise raami, kus autor tutvustab töös kasutatavaid mõisteid ning annab ülevaate mobiilse noorsootöö ajaloost ja kujunemisest samuti mobiilse noorsootöö mudelist ning teeb kokkuvõtte projektist „MOKO-mobiilne kontaktnoorsootöö Tartusse“.

Töö teine osa keskendub uurimusele, selle tulemustele ning tuleviku mõtetele, kuidas saadud teadmisi edaspidiselt rakendada.

Töö autor tegutseb igapäevasel mobiilse noorsootöötajana ning tänavatel liikudes küsitles noori, selgitamaks välja kui palju nad teavad erinevatest noortele pakutavatest noorsootöö võimalustest ning kui palju nad neid võimalusi kasutavad, näiteks erinevad trennid, huviringid, noortesündmused ja muud noortele pakutavad võimalused Tartu linnas. Või kui palju nad on teadlikud noortekeskustest ja kas nad neid ka külastavad.

Teema uurimine on oluline, kuna mobiilse noorsootöö teemat on vähe uuritud. Puudub praktiline rakendus ja tõendid selle kasulikkuse/kahjulikkuse kohta. Lisaks on ka noorte arvamused ja huvid väga muutlikud (noorte ealine iseärasus ja gruppide/ajastu mõju jne) ning noori tuleks regulaarselt uurida ning kaardistada.

Uurimuse eesmärk on välja selgitada Tartu linna tänavatel liikuvate noorte arvamused ning teadlikkus neile pakutavatest noorsootöö võimalustest Tartu linnas, praktiseerides mobiilse noorsootöö meetodit.

Uurimistöö probleem: Milline on Tartu linna tänavatel liikuvate noorte teadlikkus neile pakutavatest noorsootöö võimalustest ja mobiilsest noorsootööst?

Noorte arvamus iseloomustab ühiskonnas toimuvat ja kogukonna teadlikkus noorte huvidest ning arvamustest on kesine. Ajaga kaasas käiv ühiskond peaks aga huvi tundma enda järelkasvu arvamuste ja elutingimuste kohta, seetõttu on noorte huvide ning arvamuste kaardistamine oluline.

Uurimistöö küsimus: Millised on Tartu linna tänavatel liikuvate noorte huvid ning teadlikkus neile pakutavatest noorsootöö võimalustest, näiteks huvitegevus, noorte sündmused ja –organisatsioonid, vaba aja veetmise võimalused?

Uuringus otsiti vastuseid järgmistele küsimustele: millised noored liiguvad peamiselt Tartu tänavatel? Kui palju noored teavad vaba aja veetmiseks pakutavatest võimalustest ja kuidas hindavad nende piisavust Tartu linnas? Kui palju osalevad noored neile mõeldud sündmustel ja huvitegevuses ning milliseid noortekeskusi külastavad?

Hüpotees: Tänavatel liikuvate noorte teadmised noorsootöö võimalustest sh mobiilsest noorsootööst Tartu linnas on madalad.

Uurimustöö tulemusena on töö autoril ülevaade Tartu linna tänavatel liikuvate noorte arvamustest noorsootöö valdkonnas. Suureneb valdkonnas tegutsevate noorsootöötajate teadlikkus ning Tartu linnavalitsus saab ülevaate tehtud MOKO-tööst ja noorte arvamustest. Uurimustöö on alguseks on MOKO-projekti mõju-uuringu kirjutamisele.

Samuti saavad kaardistatud Tartu linna tänavatel liikuvate noorte põhilisemad kogunemiskohad, huvid ning arvamused noorsootöö võimalustest.

„Perspektiivikaks töömeetodiks ennetustöös, mille abil oleks võimalik jõuda riskinoorteni, on üheks võimaluseks mobiilne noorsootöö, millel on preventiivne roll ning tänu millele on võimalik need noored ennetavalt leida, kontakt luua ning vajadusel toetada ja suunata. Nimetatud sotsiaalpedagoogiline kontseptsioon võimaldab noortega seotud probleeme ja käitumiseriske ühiskonnas tervikuna oluliselt minimiseerida.“ (Johanson 2012, 9)

Mobiilse noorsootöö arendamine ja rakendamine on samm edasi noorsootöö valdkonnas. Nii koolid kui lapsevanemad on ülekoormatud erinevate töökohustustega ja muu bürokraatiaga. Samuti jäävad lühikeseks ka sotsiaaltöötajate ja noorsootöötajate käed, et jõuda noorteni, kes enamasti veedavad oma aega tänavatel, kaubanduskeskusest ja teistes noortele atraktiivsetes kogunemiskohtades. Mobiilne noorsootöö on üks võimalus jõuda noorteni just neile mugavas ning avatud keskkonnas.

Mobiilse noorsootöö teenuse teavitamine ning teostamine on oluline projekti „MOKO-mobiilne kontaktnoorsootöö Tartusse“ edasisele jätkumisele. Hetkel tegutsevad mobiilsed noorsootöötajad Tartus ühekordse pilootprojekti raames, kuid teenuse vajalikkuse tõestamisel hakkab mobiilset noorsootööd rahastama Tartu linn.

1. MOBIILNE NOORSOOTÖÖ

Antud lõputöö esimene peatükk annab ülevaate töö vältel kasutatavatest mõistetest. Lisaks tutvustab peatükk mobiilse noorsootöö kujunemist, ajalugu ja olukorda hetkel nii Eestis kui mujal maailmas. Samuti saab ülevaate mobiilse noorsootöö olemusest ja selle protsessist.

Mobiilse noorsootöö kontseptsioon jaguneb neljaks üksteisega seotud valdkonnaks: tänavatöö, üksikabi ehk juhtumitöö, rühmatöö ehk grupitöö ja kogukonnatöö. Mobiilse noorsootöö tunnuseks on see, et kõik neli töövaldkonda on üksteisega läbi põimunud. (Korp, Spencht, 2007, 29)

Esimene peatükk aitab mõista ka teemaga mitte seotud oleval kõrvalt vaatajal, mida mobiilne noorsootöö endast kujutab ning kuidas selle rakendamine võiks välja näha.

1.1 Töös kasutatavad mõisted

Peatükis 1.1 annab autor ülevaate töös kasutatavatest mõistetest kasutades erinevaid noorsootöö materjale.

Grupitöö – grupitöö loob raamistiku individuaalsete juhtumite lahendamiseks. (Korp, Sench, 2007, 29) Mobiilne noorsootöö pöördub olemasolevate kampade ja mitteformaalsete gruppide poole, kuna sellisel grupeeringul on lastele ja noortele nende suhtumiste ja hoiakute väljakujunemisel, aga ka arengunõudmistega toimetulekul keskne tähendus. (*ibid*, 30)

Individuaalnetöö – see tähendab noorte mitmetahuliste probleemide vaatlemist nende individuaalses elusituatsioonis tervikuna ja vastavate abiprotsesside väljatöötamist. (*ibid*, 29)

Huvitegevus – eelkõige lühiajaline süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppes ja tööst vabal ajal süvendatud teadmise ja oskuste omandamiseks valitud huvialal. (Noorsootööõpik 2013, 250)

Kogukonnatöö – mobiilse noorsootöö üks valdkondi, mis sisaldab elanike teavitamist ja kodaniku algatuse julgustamist, et ennetada sotsiaalprobleeme. (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 46)

Mobiilne noorsootöö – hõlmab kokkuleppeliselt tööd noorte kogunemiskohtades ja tänavatel informeerimist, psühholoogilist nõustamist individuaalselt ja rühmas, keskendudes probleemide

lahendamisele ja sotsiaalsete oskuste õppimisele, ning võrgustikutööd riskikäitumisega noore seisukohast oluliste institutsioonide vahel. (Noorsootööõpik 2013, 251)

Mobiilne noorsootöötaja – vastava väljaõppe saanud noorsootöötaja, kelle peamine töökeskkond on tänaval ja avalikus ruumis noorte kogunemiskohtades, eesmärgiga pakkuda noortele võimalust minna tegutsema noortekeskusesse või anda infot noorsootöö teiste võimaluste kohta piirkonnas. (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 46)

Noor – seitsme kuni kahekümne kuue aastane füüsiline isik (Noorsootöö seadus, § 3)

Noorsootöö – noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomine, mis võimaldab neil oma vaba tahte alusel tegutseda väljaspool perekonda, tasemeõpet ja tööd. (Noorsootööõpik 2013, 251)

Noorsootöötaja – isik, kes täidab erinevaid rolle sõltuvalt noorsootöö teostamise kohast, situatsioonist, sihtgrupist ning eesmärgist. Noorsootöötaja töötab noortega individuaalselt ja rühmas, kavandab ning hindab programme ja projekte, juhib kaastöötajaid, hooldab hooneid, ja seadmeid, teeb koostööd teiste valdkondade spetsialistide, vanemate ja huvigruppidega. (*ibid*, 251-252)

Noortegrupp – kahest või enamast noorest koosnev grupp, kes tegutseb peamiselt tänaval võimukalt avalikus ruumis ning milles on väljakujunenud oma reeglid, normid ja suhted. (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 47)

Noortekeskus – füüsiline ruum, kus väljaõppinud inimeste poolt viiakse läbi noorsootöö tegevusi ning mis on noortele püsivalt kasutamiseks noorsootöö eesmärgil. (*ibid*)

Sotsiaaltöö – kompenseeriva funktsiooniga tegevus, mis toetab noorel baasvajaduste täitmist ning toimub noore igas elukeskkonnas. (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 47)

Sotsiaalaruum – inimest igapäevaselt ümbritsev keskkond, sh elukeskkond, elanikkond, sotsiaalasutused, kogukond ja kommunikatsioon. (*ibid*)

Tänavanoorsootöö – ühine nimetus tööle noortega tänavatel ja avalikes kohtades, sisaldades kolme metoodilist lähenemist – mobiilne, kutsuv ja kontaktnoorsootöö. (*ibid*, 48)

Tänavatöö – W.Spenchti järgi mobiilse noorsootöö üks valdkond, kus tänavatöötajad tegutsevad noorte kogunemiskohtades, eesmärgiga luua kontakt, usalduslik suhe ning pakkuda võimalust alternatiivseks tegevuseks ja tegevuskohtadeks. (*ibid*)

Tänavatöötaja – noorte kogunemiskohtades tänaval ja avalikus ruumis noortegruppidele tuge ja alternatiivseid väljundeid ja kohtumispaikasid pakkuv noorsootöötaja. (*ibid*)

Võrgustikutöö – tegevus ametialasesse võrgustikku kuuluvate ametiisikute või isikut ümbritsevate isikutega. (*ibid*)

1.2 Mobiilse noorsootöö kujunemine

Järgnev peatükk annab ülevaate mobiilse noorsootöö kujunemisest läbi aegade, tuues sisse näiteid mujalt maailmast, kus mobiilne noorsootöö on rohkem levinud kui Eestis.

„Mobiilne noorsootöö kui sotsiaalpedagoogiline kontseptsioon, on välja töötatud Tübingeni Ülikooli Saksamaal 1970ndate aastate alguses ning selle juured on Ameerikas ja Hollandis. Kontseptsiooni arendajaks on rahvusvahelise mobiilse noorsootöö võrgustik ISMO (i.k International Society for Mobile Youth Work).“ (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 10)

Meie ühiskond suureneb ning areneb igapäevaselt. Esile kerkivad kõikvõimalikud probleemid ning murekohad erinevates valdkondades. Järjest enam püüavad tähelepanu probleemid noortega või noortegruppidega. Mobiilne noorsootöö on alguse saanud kui vastureaktsioon noorsookuritegevusele. Noorte grupikogunemised muutuvad järjest populaarsemaks ning noorsootöö noortekeskustes, kui klassikaline noorsootöö, ei jõua enam nimetatud noorteni. Selle eesmärgi, jõuda probleemsete noorteni ja noortekampadeni, ongi endale võtnud mobiilne noorsootöö. (Korp, Specht 2007, 28)

„Tsiklijõugud, silmatorkavad noortekambad ja -jõugud, kes tekitasid avalikkuses probleeme ja hoolitsesid kõmu eest, esitasid politsei ja noorsookohtute kõrval üha suurema väljakutse sotsiaaltööle ja sotsiaalpedagoogikale. Nii juhtuski, et alates Stuttgardi Avangeelsest Ühingust, rakendatakse mobiilset noorsootööd, mis võeti üle USA-st ja modifitseeriti Saksamaa oludele, 1967. aastast peale, kui praktilise noorsoo- ja sotsiaaltöö edukat kontseptsiooni. Lisandusid teised sõltumatud ja hiljem avalikud kandjaorganisatsioonid. 70nendate aastate keskel tekkisid siis Stuttgardi piiridest väljaspool edasised mobiilse noorsootöö projektid ja asutused Baden-Württembergis. Täna on Baden-Württembergis 94 linnas ja vallas mobiilse noorsootöö asutused, üle terve Saksamaa, niisiis alates 90nendatest aastatest ka uutes liidumaades, kokku umbes 1200.“ (Korp, Specht 2007, 28)

„Alates 1967.a. praktiseeritakse ja õpetatakse Saksamaal edukalt mobiilset noorsootööd. See areng viis Saksamaa rohkem kui 1000 projektini, mis arvukates liidumaade töögruppides ja alates 1997.a. föderaaltasandi tänavatöö/mobiilse noorsootöö töögrupis on omavahel läbi koostöö ühendatud.“ (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 4)

Saksamaal on mobiilne noorsootöö kõrgemal kohal kui noortekeskustes tehtav noorsootöö. Mobiilne noorsootöö tegeleb tänavatel liikuvate noorte ja noortekampadega. Noortekeskustes tehtav noorsootöö panustab pigem noortekeskuste ja koolide vahelisele koostööle.

Eestis on aga olukord hoopis midagi muud. Mobiilne noorsootöö on alles lapsekingades ning vajab arendamist ja praktiseerimist.

„Paaril viimasel aastal on Eesti noorsootöö maastikul hakatud taas rääkima tänava(noorsoo)tööst. Tänavatööga alustati Eestis juba 1990-ndate alguses, kui ühel hetkel märgati, et nõukogudeaegne infrastruktuur, mis oli seni hoidnud lapsi koolis ja koolivälises tegevuses, enam ei toiminud. Suuremates linnades oli tekkinud seni meile võõras, kapitalistlike riikide probleem – tänavalapsed (lapsed, kelle eluasemeks on tänav). Toona oli tänavatöö Eestis üks sotsiaaltöö vorme.“ (Toomela, Önnemaa 2012, 6)

„Tänaseks räägitakse taas tänavatööst, kuid uues võtmes. Räägitakse tänavanoorsootööst, mis on pigem noorsootöö kui sotsiaaltöö vorm. Ehkki mõlemal juhul on eesmärgiks noore toimetuleku soodustamine, erineb noorsootöö lähenemine oma rõhuasetuse poolest – tähtsustatakse noore eneseteostust ja tööd noortegruppidega. Tänavatööd käsitletakse mobiilse noorsootöö ühe väljundina. Mobiilse noorsootöö kontseptsioon on võrdlemisi uus ja selle all mõeldakse lisaks tänavanoorsootööle teisi noorsootöö vorme, mis liiguvad sinna, kus on noored (tänav, internet jne.)“ (*ibid*)

„Kui esmased sammud mobiilse noorsootöö teostamisel said Eestis alguse 2005. aastal ja see kontseptsioon levis vaid mõnes üksikus omavalituses, siis 2010. aastal alanud 3-aastase programmi raames jõustub see üle Eesti vähemalt 90 piirkonda. Kokku koolitatakse 90 noorsootöötajat.“ (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 6)

„Tallinna Laste Turvakeskuse ning Saksamaalt koordineeritud ISMO (i.k. *International Society for Mobile Youth Work*) eestvedamisel toimus 2005-2006, aastal Tallinnas kolm mobiilse noorsootöö alast seminari 20-le riskilaste ja –noortega tegelevatele spetsialistidele.“ (*ibid*, 14)

Mobiilse noorsootöö abiraamatust leheküljelt 14 leiab Annegret Johanson kirjelduse 2008. aasta sügiskuudel alguse saanud ettevõtmisest mobiilse noorsootöö maastikul Tallinnas. „Kesklinna ja Kristiine linnaosa valitsuse esindajad jagasid oma kogemusi Saksamaal läbitud mobiilse

noorsootööpraktikast ning hiljem Stuttgardis Saksamaal toimunud ülemaailmsest mobiilse noorsootöö teemalisest sümposiumist. Hiljem liitus meeskonnaga Lõuna politseiosakonna noorsoopolitseinikud. Vajaduse kasvades toimus mobiilse noorsootöö arendajate meeskonna esimene töökoosolek 2009. aasta jaanuaris.“ (*ibid*)

„Esimesel poolaastal käidi tänavatel peale kella kuut, tänavatöö kestis 3-6 tundi. Tänavatöö ülesandeks oli ülevaate saamine piirkondade sotsiaalsest ruumist ning noortega kontakti loomine, millest vajadusel kasvas välja nõustamine.“ (*ibid*)

„Pärast väikest meeskonna koosseisu muudatust jätkati 2010. aasta kevadel mobiilse noorsootööga päevasel aja kaubanduskeskustes, koolid ümbruses ja parkides. Ülesandeks oli saavutada kontakt noortega, kes ei täida koolikohustust ning võimalusel nende nõustamine ja suunamine.“ (*ibid*)

2012 aastal ilmus Tartu linnavalitsuse kultuuriosakonna noorsooteenistuses raport „Noorte kogunemiskohtade kaardistamine Tartu kesklinnas. Sisend kontaktnoorsootöö teenuse pilootprojektiks. Tartus võeti mobiilse noorsootöö arendamine tõsisemalt käsile 2014 aasta alguses projekti „MOKO-mobiilne kontaktnoorsootöö Tartusse.“ Praeguseks on tänavatel käidud kaks ja pool kuud, viis päeva nädalas. Lisaks igapäevasele kaardistamisele tänavatel on mobiilsed noorsootöötajad saanud noortega kontakti ning leidnud ka juba juhtumitöid. Grupitööde käima saamisega tegeletakse aktiivselt. Tartus liigub tänavatel 6 noorsootöötajat. Ühel päeval on tänaval korraga kaks paari – üks paar kesklinnas ja teine paar äärelinnas. Linnas liigutakse graafiku alusel õhtupoolisel ajal 2-4 tundi korraga.

3. aprillil 2014 toimus Tallinnas Mobiilse noorsootöö seminar „Kas hernehirmutisel on tulevikku?“ Kohal oli Saksamaalt prof. Walther Specht isiklikult. Päeva esimeses pooles tutvustati erinevaid projekte, mis on tehtud või mida plaanitakse teha mobiilse noorsootöö valdkonnas ning päeva teises pooles toimusid mõttekojad. Kokku oli kuus erinevat koda, kus arutleti erinevate teemade üle – grupitöö, individuaalnetöö ehk juhtumitöö, kogukonnatöö, ennetus, mobiilne noorsootöö vs tänavatöö, tänavatöö. Antud seminar jättis endast väga sügava ning asjaliku mulje. Algajale mobiilsele noorsootöötajale väga hea motivaator ja ideede generaator edaspidiseks tegutsemiseks.

1.3 Mobiilse noorsootöö olemus ja selle protsess

Antud peatükk tutvustab mobiilse noorsootöö olemust ning etappe. Lisaks on lahti seletatud toimimise protsess etappide kaupa ning erinevaid jooniseid kasutades.

1.3.1 Mobiilse noorsootöö olemus

„Mobiilne noorsootöö on haardeline mõiste, mida kasutatakse Euroopas riskioludes laste ja noorte nõustamise kohta.“ (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 4)

Eestis arusaam mobiilsest noorsootööst on väga kasin. Tihti peale seostatakse mobiilset noorsootööd mobiilidega või mobiiliga rääkimisega. Mobiilse noorsootöö edukaks toimimiseks tuleb tugevalt teha kogukonnatööd, et ühiskond mõistaks mobiilse noorsootöö olemust ning vajalikkust ja oleks valmis koostööks. See on kindlasti pikaajaline protsess ning nõuab ressursse. Kuid, kuna kogukonnatöö on üks mobiilse noorsootöö komponente siis iga professionaalne mobiilse noorsootöö meeskond või mobiilne noorsootöötaja peaks sellele mõtlema ning sellega ka tegelema. Mobiilset noorsootööd ei saa teha üksinda.

Mobiilse noorsootöö teostamiseks on tarvis väga mitmeid ressursse ja koostöövõrgustikku. Mobiilne noorsootöötaja teeb oma tööd, kuna ta tahab noori aidata ning suunata noored probleemide lahendusele. Küll aga on sellest vähe kasu kui noor ise ei näe oma probleeme ega taha neid ka lahendada. Kahjuks aga ei piisa alati ainult töötaja ja noore tahtmisest. Vaja on ka võrgustikku – perekond, sõbrad, ametnikud jne. Siin kohal tulebki jälle mängu kogukonnatöö olulisus – valmidus koostööks.

Mobiilse noorsootöö põhiülesanne on sotsiaalsete oskuste õpetamine ning arendamine koos noortega ja noorte jaoks, kelle eluolukorda saab nimetada täbaraks või murettekitavaks. Sotsiaalsete oskuste arendamine ja õpetamine aitab noorel mõista erinevaid eluvaldkondi, aidates seeläbi noorel kujuneda enesekindlaks, endaga hakkama saavaks ning arengujõuliseks kodanikuks, sõbraks, perekonnaliikmeks. Leida lahendus oma probleemidele. (Korp, Specht 2007, 41)

„Mobiilne noorsootöö on orienteeritud sotsiaalvaldkonda ja selle eesmärk on ennetada noorte tõrjutust. Mobiilse noorsootöötaja peaeesmärk on luua noortega individuaalselt vastastikune

usaldus ja seetõttu kasutatakse sotsiaalsetele probleemidele lahenduse leidmiseks kogukonna ressursse.“ (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 4)

See kuidas avalikus ruumis mobiilne noorsootöötaja astub kontakti noorega on äärmiselt oluline. Probleemse käitumisega noored on tihtipeale kaotanud usalduse täiskasvanute vastu, ei ole vahet kas tegemist on ema, ise, õpetaja, politsei, sotsiaaltöötaja või noorsootöötajaga.

Raamatus „*Delivering good youth work*“ (Harris & Ingram, 2001, 20) tuuakse näidisenä mudel, mille alusel noorsootöötajal oleks lihtsam identifitseerida ja mõista noorte vajadusi – NAOMIE mudel:

N (*needs*) – vajaduste tuvastamine.

A (*aim*) – siht, midagi, mille poole püüelda tööd tehes.

O (*objective*) – eesmärk, vahe-eesmärgid sillutavad tee sihini.

M (*method*) – meetod, mida kasutatakse eesmärgi saavutamiseks.

I (*indicators*) – näitajad/indikaatorid, mida tuleb kasutada, et noor mõistaks, et oled temaga „ühel lainel“

E (*evaluate*) – otsus, kuidas hinnatakse tulemusi ning esitatakse ülevaade protsessist.

Sellist mudelit saab mobiilse noorsootöö teostamisel kasutada tegelikult kõikides etappides – tänavatöö, individuaalnetöö, gruppitöö, kogukonnatöö. Kontakti saavutamine noorega on mobiilse noorsootöö üks osa. Selleks tuleb valida olukorda ning vestlusteemat, millega noorele läheneda. Tänavatel lihtsalt „hängivad“ noored on tihtipeale ka riski oludes elavad noored või juba probleemsed noored ning nende usaldus täiskasvanu vastu puudulik.

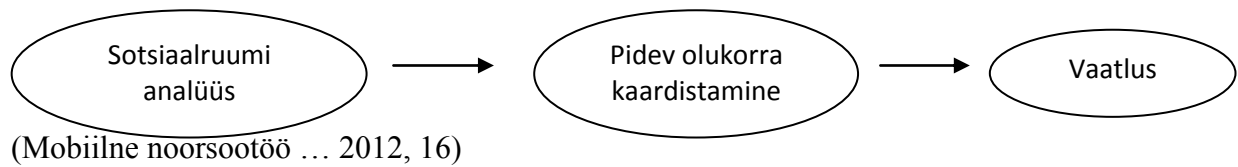
1.3.2 Mobiilse noorsootöö protsess

Uurides erinevat mobiilse noorsootöö teemalist kirjandust leidsin mobiilse noorsootöö abiraamatust väga hästi samm sammu haaval välja toodud, kuidas mobiilse noorsootöö protsess toimima peaks.

1.Samm

Mobiilne noorsootöö algab sotsiaalruumi analüüsiga, mis sisaldab väliuuringuid, linnaosa analüüsi ja sotsiaalruumi uuringuid. Andmeid kogutakse noorte, linnaosa elanike, spetsialistide

ja kohalike ettevõtjatega fookusgrupi intervjuudega. Sotsiaalruumi kirjeldus sisaldab teavet ka noorte kogunemiskohtadest.

Sotsiaalruumi analüüsil on väga oluline koht mobiilses noorsootöös. Aktiivselt tuleb jälgida ning kaardistada piirkonda, kus plaanitakse mobiilset noorsootööd rakendada hakata. Tuleb leida populaarseimad kohad, kus noored kogunevad ja oma aega veedavad. Tõmbekohtadeks on kindlasti kaubanduskeskused, kus tuleks suhelda nii klienditeenindajatega kui ka turvateenistusega. Viimastel neist on kõige parem ülevaade kaubanduskeskustes liikuvatest noortest. Ilmselt igas Eesti linnas leidub noori, kes kaubanduskeskuses lihtsalt istudes ja omavahel lobisedes aega sisustavad. Muidugi on ka äärmuslikumaid juhtumeid. Näiteks alles hiljuti Tallinnas Solarise keskuses noortevaheline kaklus, mille video ringles nii sotsiaalmeedia lehel facebookis kui ka delfi uudistes (www.delfi.ee) ja Haapsalus kaubanduskeskuses probleeme tekitavad noored, kes laamendavad ja panevad proovile teenindajate närvikava, mille kohta ilmus uudis Läänemaa teatajas (www.eestielu.ee).

Siin on oluline probleemide kaardistamine kasutades vastavalt sobivaid meetodeid. Nii palju kui on probleeme nii palju on ka lahendusi. Lahenduste leidmiseks on vajalikud mitmed kaardistused, nii kogukonna kaardistus ja analüüs kui ka noore individuaalne kaardistus ja analüüs sealjuures erinevate võimaluste ning seoste leidmine. Tihtipeale juhtub nii, et kui üks probleem saab lahenduse lahenevad ka teised probleemid, kuna üks on tingitud teisest. See ongi põhjuseks miks on vajalik kõikide probleemide kaardistus üheaegselt, et tekiks ühtne suur pilt olukorrast.

„See kontseptsioon, mis oli fokuseeritud kuritegelikule käitumisele nagu omandi-või vägivallakuriteod noorte puhul ning sinna juurde organiseeritud sotsiaalpedagoogilised tegutsemisalternatiivid olid ennast minevikus Saksamaal, tänavatöö lähtemaal USAs, aga ka paljudes teistes maailma maades vägagi õigustanud. Tihtilugu seostati seda üldiselt hälbelise käitumisega.“ (Korp, Spencht, 2007, ?)

Mobiilsed noorsootöötajad kannavad kogukonnas edasi teadmisi, et tegemist ei ole hálbelise käitumisega vaid selle taga on põhjused-probleemid, mis panevad noored nii käituma. Nii palju kui on noori maailmas nii palju on ka probleeme. Igasse nooresse tuleb suhtuda kui indiviidi ning tema probleeme ja põhjusi tuleb vaadata kui ainulaadseid.

Lisaks noorte vaatlemisele ja nende intervjuerimisele tuleb suhelda ka kogukonnaga, et saaksid kaardistatud ka need kohad ning tegevused, millest noored ise ei räägi. Just noorte intervjuerimisel tuleks kaardistada ka teemad ning valdkonnad, millega hiljem noorteni jõuda, et saavutada usalduslik suhe noorega ehk siis noorte hobid, lemmik tegevused, õppeained koolis ja muu selline informatsioon.

2.Samm

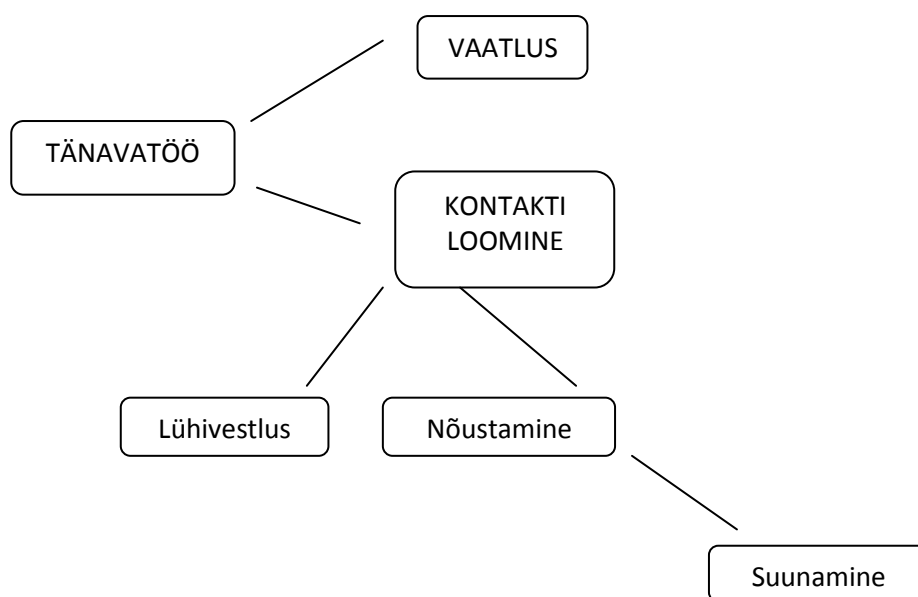
Teiseks sammuks on kontaktide loomine noorte sotsiaalruumis. Otseesse kontakti asumisele eelneb olukorra hindamine ja jälgimine. Spetsialistid hindavad, milline tänavatöö meetod antud juhul kõige paremini toimiks ning alles seejärel tegutsevad. (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 16)

Noorega kontakti loomiseks on väga palju erinevaid meetodeid ja võimalusi. Kõige lihtsam on minna lihtsalt rääkima, end tutvustada. Kui eelnev kodanikutöö ja teavitustöö on tehtud põhjalikult siis ilmselt piisabki „ilmast“ rääkimisest. Kuid kui noortel pole aimugi, kes on mobiilne noorsootöötaja siis võib juhtuda see, et töötaja seostatakse koheselt noorsoopolitseiga ning kontakt on kasutu ja pigem tõrjuv. Olles mõnda aega juba mobiilse noorsootöötajana tegutsenud saab autor öelda, et kahjuks praegusel hetkel noorte seas selline hoiak ongi. Mobiilseid noorsootöötajaid samastatakse noorsoopolitseiga ning kontakti loomine noortega on päris keeruline ning nõuab rohkem aega. Mobiilsel noorsootöötajal peab alati olema mingi trikk või salarelv tagataskus, millega noort võluda. Näiteks on töö autor tänavatööd tehes soojemate ilmade puhul seljakotis kaasa võtnud korvpalli, talvisel perioodil oli alati kaasas kaardipakk. On juba olemas ka mitmeid lauamänge, mis koosnevad vaid kaartidest. See on ilmselt järgmine nõ trikk, mida võiks noorte peal proovida.

Mobiilne noorsootöötaja peab olema väga multifunktsionaalne ning loov inimene, et saavutada noorega usalduslik ja püsiv kontakt. Kõige selle aluseks on adekvaatne olukorra hindamine. Kui ajastus on sobiv siis kuulab noor töötaja ära ning jätab ta endale meelde.

3.Samm

Kontakti loomisele järgneb klienditöö, lähtuvalt noorest ja tema olukorra spetsiifikast. Kohapeal võib toimuda juba esmane nõustamine või sõlmitakse kokkuleppeid edaspidiseks. Gruppidele võib pakkuda osalemist rühmatöodes konkreetse tegevuskavaga noorte sotsiaalsete oskuste arendamiseks.

(Mobiilne noorsootöö ... 2012, 16)

Saavutatud kontakti edasi arendamine individuaalseks juhtumiks või grupitööks sõltub juba suuresti mobiilsest noorsootöötajast või töötajate paarist. Mobiilsed noorsootöötajad liiguvad tänaval paari kaupa, mitte kunagi üksinda. Kindlasti ei saavutata seda esimesel kontaktil vaid vaja läheb aega. Noor või noortepunt õpib esmalt noorsootöötajat tundma ning alles pikema kontakti ja suhtluse tulemusena on võimalik tegeleda noore nõustamisega või grupitööga.

Grupitööd saab rakendada omavahel tuttava pundiga, kellel on ühised huvid ja väljavaated. Grupitöö meetodit kasutades kaardistatakse noorte individuaalsed probleemid, vajadused ja ka tugevused. Noore tugevused kasutatakse ära kas individuaalsete või siis grupiprobleemide lahendamisel. Riskinoorte puhul on väga olulisel kohal tähelepanu ning ka tunnustus. Noore tugevaid külgi ära kasutades on võimalik noort eduka toimimise puhul tunnustada.

1.3.3 Mobiilse noorsootöö osad

Peatükk „Mobiilse noorsootöö osad“ kirjeldab erinevad tegevusi, millest mobiilse noorsootöö teenus koosneb ning mida iga professionaalne mobiilne noorsootöötaja peaks jälgima ning teostama.

Mobiilsel noorsootööl on neli osa: vaatlus, juhtumitöö, grupitöö ja kogukonnatöö. Selleks, et mobiilne noorsootöö saaks eksisteerida ja toimida peavad olemas olema kõik need neli osa.

(Mobiilne noorsootöö ... 2012, 4)

Vaatlus

Tänavatöö üheks osaks on vaatlus. Esmalt liigub mobiilne noorsootöötaja avalikus ruumis ringi ning püüab leida ja kaardistada noorte populaarseimad kogunemise kohad. Seejärel kaardistab töötaja noorte või ka gruppide iseärasused, probleemid, teeb ettepanekuid, mida oleks vaja teha, et jõuda kontaktini või probleemi lahenduseni.

„Tänavatööd tehakse avalikes noorte kogunemiskohtades. Tänavatöö meeskond koosneb ideaalis 2-3 spetsialistis, kelle hulgas on mõlema soo esindajad.“ (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 4)

Lisaks noorte vaatlemisele ja kaardistamisele jälgitakse ka kogukonda ja selle reaktsiooni. Selleks, et pakkuda kvaliteetset mobiilse noorsootöö teenust peab võrgustik oma vahel toimima ning koostööd tegema.

Juhtumitöö ehk individuaalne nõustamine

Juhtumitöö ehk individuaalse nõustamise eesmärk on parandada noore toimetulekut tema sotsiaalses keskkonnas kasutades usalduslikku suhet, nõustamist, kokkuleppeid, suunamist probleemide lahendamisele ning järelvalvet. Mobiilse noorsootöö teostajad peaksid olema võimelised pakkuma esmast tuge noorele erinevate individuaalsete probleemide lahendamisel, sh noorte õiguste kaitsmine, heaolu eest seismine, õppimis- või elamisvõimaluste leidmine. Nõustamine võib toimuda ka kohe alguses tänaval või kaubanduskeskuses ning jätkuda mobiilse noorsootöö teenuse pakkumiseks ette nähtud ruumides või ka noortekeskuses. (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 12)

Nõustamiseks saab pidada ka seda kui jagame probleemiga noorele kontakti või infomaterjali probleemi lahendamise suunas. „Mobiilses noorsootöös kehtib ütlus, et probleeme tekitavad noored, kellel endal on probleemid.“ (*ibit*, 13)

Mobiilse noorsootöötaja ei saa ega ka pea lahendada noorte probleeme vaid suunama noore ise enda muredele lahendust leidma. Noorsootöötajal peab olema käepärast info ning teadmised, kuhu vajadusel noor suunata, kui tema enda pädevus ei küündi probleeme ja murekohti lahendada. Kasuks tuleb erinevate ettevõtete ning asutuste kontaktide olemasolust tagataskus.

Grupitöö

„Grupitöö tähtsaim printsiip mobiilses noorsootöös on sihtgrupile suunatud regulaarne klubiline tegevus vastavates mobiilse noorsootöö ruumides. Lisaks vaba aja veetmisele suunatakse noori lahendama isiklikke ja grupi probleeme. Sellises sotsiaalses grupitöös võetakse lähtepunktiks grupiliikmeid koondav ühine nimetaja, uuritakse tugevusi ning leitakse, kuidas neid tugevusi saaks grupis kasutada. Grupitöö võimaldab paremini arendada grupiliikmete suhtlemisioskust ning julgustada liikmeid oma probleemist rääkima.“ (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 12)

Grupitöös on oluline üks läbiv joon või näiteks probleem, mis gruppi iseloomustab ning grupis olevaid noori ühendab. See tagab võimaluse ühiselt probleemi lahendada, kuna noortel on üks ühine eesmärk, mille poole pürgida. Ideaalses grupis on omavahel juba varasemat tuttavd noored. Gruppi moodustab vähemalt 3 noort. Mobiilse noorsootöö raames toimuv grupitöö eeldab, et noortegrupp tuleb tänavalt noorsootöötajaga grupitöö ruumidesse ning käib seal 12nel korral samas koosseisus. Kuna mobiilne noorsootöö pole Eestis nii levinud ning tänavalt on üsna raske noori grupitöö ruumidesse saada, ei ole Eestis sellisel kujul seda praktiseerima hakatud. Puudub noorte poolne usaldus ja arusaam, mida mobiilne noorsootöö ja grupitöö üldse endast kujutavad. Tartu mobiilse noorsootöö projekti raames oleme teinud katseid meile juba noortekeskusest ja ühtlasi ka tänavatel liikuvate noortepunktide peal. Kuid isegi neid on üsna keeruline veenda tulema meiega ette nähtud ruumi. See tõttu kasutatakse grupitöö meetodit tihtipeale alaealiste komisjoni poolt saadetud gruppidega või siis koostöös koolidega kooli poolt kokku pandud gruppidega.

Grupitööd läbi viivatel noorsootöötajatel peab olema ettevalmistatud tegevus ja meetodid grupitöö läbiviimiseks. Niisama jutustada saavad noored mobiilsete noorsootöötajatega ka

tänaval. Tihtipeale noori grupidööle kutsudes saadaksegi vastuseks, et siin-tänaval saab ju ka jutustada, miks peab selleks veel kuskile minema.

Kogukonnatöö

„Kuna mobiilse noorsootöö eesmärgiks on noorte tagasitoomine ühiskonda, siis ei piisa ainult noortega tegelemisest. Igal konfliktil on alati vähemalt kaks osapoolt. Heade tulemusteni jõudmiseks peavad muutuma mõlemad seega tuleb mobiilsel noorsootööl pöörata ka kogukonnale niisama palju tähelepanu kui noortele.“ (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 31)

Kogukonnatöö on oluline ennetamaks sotsiaalprobleemide teket ning ühtlasi ka julgustuseks nii kodaniku- kui ka noortealgatusteks. (*ibid*, 11)

Mobiilne noorsootöö on kui vahelüli noorte ja kogukonna vahel, selgitamaks, et probleeme saab lahendada ka kompromisside leidmise läbi mitte noorte välja tõrjumine ja nõ platsi tagasi võtmine kogukonna poolt. (*ibid*, 25)

Kodanikutöö on mobiilse noorsootöö üks keerulisemaid osasid. Kodanikutöö eeldab tugevat sotsiaalruumianalüüsi, mis koosneb erinevatest küsitlustest, intervjuudest, vaatlustest, samuti ka sündmustest avalikus ruumis. Sellega selgitatakse välja kohaliku kogukonna vajadused ja võimalused, loomulikult on suur osa ka teavitusel. Läbi selle tutvustatakse kogukonnale mobiilse noorsootöö eesmärgid kogukonnale sobival viisil ning kontekstis. Teadmatus tekitab sageli eelarvamusi ja raskusi koostöö tegemisel.

„Kõigile sobivate lahendusteni võib jõuda mitmel erineval moel – kutsudes kokku laiapõhjalisi nõupidamisi või töögrupe, kus sõnaõigus on nii kogukonna esindajatel kui ka noortele, kaasates vabatahtlikke, korraldades avalike üritusi, arendades vabasektorit ja naabrivalvet, tutvustades eri poolte seisukohti kohalikus ajalehes.“ (Mobiilne noorsootöö ... 2012, 31)

Tartu mobiilsed noorsootöötajad plaanivad suveks väga mitmeid sündmusi nii kogukonnale kui ka noortele enda nähtavaks ja ausaadavaks tegemiseks. Ühtlasi kaastakse nendesse sündmustesse ka noori tänavatelt, kellega oleme hetkel juba kontakti saavutanud. Järgmine sündmus on mobiilsetel noorsootöötajatel plaanis juba aprilli lõpus. Nimelt toimub Tartu ühes suurimas kaubanduskeskuses lauajalgpalli turniir. Selle eesmärk on näidata kogukonnale, et kõik noored ei ole hukas ning neile sobivat tegevust pakkudes on noored väga asjalikud ning võimekad. Lisaks plaanivad noorsootöötajad osaleda koos noortega erinevatel noortekeskuste poolt korraldavatel

sündmustel näiteks Anne noortekeskuse poolt korraldatav fotojaht, Tähe noortekeskuse poolt korraldatav talgupäev, Anne noortekeskuse spordi päev ja palju muud.

2. PILOOTPROJEKT „MOKO-Mobiilne kontaknoorsootöö Tartusse“

Järgnevas peatükis antakse ülevaade 2014 aasta veebruaris Tartu linnas käima lükatud pilootprojekti „MOKO-mobiilne kontaknoorsootöö Tartusse“ tutvustus ning hetke saavutused. Antud peatükis olev info pärineb Tähe noorteklubi poolt Kodanikuühiskonna Sihtkapitali Šveitsi Vabauhenduste Fondi esitatud projektitaotlusest, mis ei ole avalikult saadaval ja autor on teinud lühiülevaate Triin Raudoja meeskonna poolt juhitud projektist. Peatüki lõpus on ka põgus kirjeldus, kuidas projekti raames mobiilsetel noorsootöötajatel seni Tartu linna tänavatel läinud on.

2.1 MOKO-projekti tutvustus

Projekt on loodud koostöös kolme Tartu linnas tegutseva noortekeskustega, vastutavaks keskses on MTÜ Tähenoorteklubi, mis tegutseb avatud noortekeskuste põhimõtetel alates aastast 2001.

Mobiilse kontaknoorsootöö teenuse eesmärgiks on usaldusliku kontakti loomine riskinoortega avalikus ruumis, et pakkuda noortele:

- individuaalset tuge,
- toetada noorte toimetulekut soodustavate sotsiaalsete oskuste omandamist grupis,
- luua võimalusi noorte ning kogukonna omavaheliseks paremaks suhestumiseks.

(Pilootprojekt, taotlus, 1)

Varasemalt mainis autor oma töös mobiilse noorsootöö osasid. Nii on ka pilootprojekti taotluses välja toodud, et mobiilne kontaknoorsootöö teenus koosneb neljast töösuunast – tänavatöö, grupitööd, juhtumitöö ja kogukonnatöö. Peamisteks projekti tegevusteks ongi nende tegevuste läbi info levitamine ning samaaegselt koostöövõrgustiku tugevdamine ja noorte seas mõju-uuringu läbi viimine. (Pilootprojekt, taotlus 1)

Sihtrühmaks on riskioludes elavad noored, kes veedavad oma vaba aega avalikus ruumis Tartu linnas. Sihtrühma noorte põhilised vajadused on seotud turvalise elukeskkonnaga, enesehinnangu ja eneseteostusega. (*ibid*)

Projekti peaeesmärgiks on käivitada avalik teenus, mis on suunatud kontaktide loomisele riskikäitumisega noorte ja noortegruppidega avalikus ruumis, et toetada noorte arengut, lähtudes

noorte enesemääratlemise ja eneseteostuse vajadusest ning kaasates sellesse protsessi kogukonna liikmeid, muutes nii ümbruskonna kui elu turvalisemaks.

Projekti alaeesmärgid:

- Luua Tartusse mobiilset noorsootööd tegevate professionaalide koordineeritud võrgustik, mis ühendab üle linna erinevate organisatsioonide, sh linna allasutuste ja mittetulundusühingute spetsialiste.
- Käivitada ülelinnaline mobiilne kontaktnoorsootöö teenus neljas erinevas suunas:
- Töö noortega avalikus ruumis. Igal nädalal vähemalt 5 päeval töötavad tänaval 14 tunni jooksul neli töötajat kokku linna kahes erinevas piirkonnas. Päevas luuakse sihtrühma noortega umbes 30-40 kontakti.
- Grupitööd, mille käigus arendatakse noorte sotsiaalseid oskusi ja pakutakse võimalusi uute käitumismustrite praktiseerimiseks. Nädalas toimub vähemalt 3 grupisessiooni erinevate noortegruppidega, igas grupis 15-20 noort. Üks kohtumine kestab 1,5-2 tundi. Protsessi suunavad kaks noorsootöötajat.
- Juhtumitöö, mille eesmärgiks on aidata valmisolekut ülesnäidanud noortel leida lahendusi probleemidele süvitsi. 30-50 juhtumitööd projekti vältel.
- Kogukonnatöö, mis toetab teisi töösuundi ja lähendab omavahel kogukonda ning noori. Toimub kogukonna teavitamine teenuse olemusest ja mobiilse noorsootöö poolt pakutavatest võimalustest. Kogukonnatöö tähendab samuti ühistegevusi avalikus ruumis, kus senise probleemse käitumisega noortel on võimalik näidata end teisest küljest, näiteks osaleda vabatahtlikuna suurüritustel, koristustalgutel või heategevusüritustel.
- Aktiveerida juhtumite efektiivsemaks lahendamiseks ülelinnaline koostööpartneritest koosnev ekspertide võrgustik, kuhu kuuluvad lisaks mobiilsetele noorsootöötajatele koostööpartnerid politseist, lastekaitsest, noortekeskustest, nõustamiskeskustest, koolidest, kaubanduskeskustest jt asjasse puutuvatest institutsioonidest.
- Renoveerida ja kohandada projekti toetusega grupitööruumideks Lille Maja keldriruumid, mis võimaldavad privaatset sissepääsu sotsiaalseid oskusi õppivatele ja isiklike oluliste temade aruteluks või suunatud ühistegevusteks kohtuvatele noortegruppidele.
- Kaardistada noortegruppe, nende käitumist ja kogunemiskohtasid Tartu linna erinevates piirkondades kogu tööprotsessi käigus.
- Hinnata mobiilse kontaktnoorsootöö teenuse kvaliteeti ja mõju ühe aasta möödudes alates teenuse käivitamisest ning teha vajadusel põhjendatud korrektuurid teenuse mudelis.

(Pilootprojekt, taotlus, 4)

Projekti oodatav mõju:

- NOORE SEISUKOHAST: Igapäevane töö riskioludes elavate noortega suurendab teistes organisatsiooni tegevustes nende noorte osalemiste arvu. Seega organisatsiooni tegevus jõuab rohkemate noorteni, mis on kõige alus. Koostöös uute kaasatud noortega saame ühiselt valida ka uusi ning noortepõhiseid tegevussuundasid.
- TEENUSE SEISUKOHAST: Mobiilne noorsootöö on oluliseks mõisteks muutunud mitte ainult omavalitsuste tasandil, vaid ka ministeeriumi ning Euroopa Liidu tasandil. Antud teenuse välja arendamine annab olulised eelised tulevikus sarnaste tegevussuundade arendamiseks riigitasandil ning rahastusele Euroopa Liidu fondidest.
- ORGANISATSIOONI SEISUKOHAST: Organisatsiooni töötajate arv suureneb oluliselt ning võimaldab ümberstruktureerida kogu organisatsiooni struktuuri. Teenuse arendamine hajutab samuti riske, mis tulenevad sõltumistest projektidest ning ühest rahastajast.

(Ibid, 9)

2.2 MOKO-projekti praktiseerimine

Antud peatükk põhineb autori, kui mobiilse noorsootöötaja kogemustel, vaatluste tulemustel, vestlustel kaastöötajatega ja analüüsil ning eneserefleksioonil. Lisaks kasutab autor mobiilsete noorsootöötajate koostatud blogisse kirjutatud infot. Blogi on üldsusele suletud ning kasutusel vaid asutuse siseselt.

MOKO-projekti juures on töö autoril mobiilse noorsootöötaja roll. Ta tegutseb tänavatel 4 päeva nädalas. Lisaks tänavatööle tuleb igapäevaselt täita statistikat, kirjutada analüüs blogisse, osaleda erinevatel koolitustel ja võrgustiku kohtumistel ning uusima ülesandena ka grupitööde läbi viimine, mille põhjalikuma praktiseerimiseni jõuab autor käesoleva aasta sügisel.

Kokku kuulub meeskonda kuus mobiilselt noorsootöötajat ning teenuse koordinaator, kelle ülesandeks on võrgustikutöö arendamine ning erinevate vahearuanete ja muude paberite esitamine linnavalitsusele ja teistele rahastajatele.

Mobiilsete noorsootöötajate põhiliseks töö ülesandeks on tänavatel liikumine ning noortega suhtlemine. Järjest enam panevad noorsootöötajad endale südamele leida kasvõi kõige pisem kontakt naeratuse või silmside näol võimalikul paljude noortega.

Esimesed mobiilsed noorsootöötajad suundusid MOKO-projekti raames tänavale 2014. aasta jaanuari kuu viimasel päeval. Esimesed muljed tänavalt olid üsna kentsakad ning ebalevad, samas oli ka ärevus ning põnevus, tõdevad esimesel päeval väljas olnud Minni ja Ampsu enda blogipostituses. Just selliseid varjunimesid kasutavad töötajad postitusi tehes. Samuti ei kirjutata välja ka noorte nimesid vaid kasutatakse nimetähti või muid omavahel kokku lepitud lühendeid ja varjunimesid. Praeguseks, kui käes on kevad ja ilmad on juba soojad, on vaatepilt ja emotsioonid juba hoopis teised. Blogipostitused ei ole enam nii emotsioonipõhised vaid neis on olulist infot ka teistele. Lühendid postitustes on juba tuttavad ning näha on mustreid ja kindlaid nimesid, kes pidevalt erinevate töötajate postitustest läbi käivad.

Ühel õhtul on korraga tänaval 4 töötajat, liigutakse paari kaupa. Üks paaridest liigub alati kesklinna piirkonnas ning teine paar äärelinna piirkonnas vastavalt graafikule. Liigutakse enamasti õhtustel aegadel kahe või nelja tunni kaupa. Mobiilsed noorsootöötajad on katsetanud ka erinevaid kellaagaseid, millal tänaval liikuda, et saada võrdlust kellaajaliselt, kas ja kui palju

näod erinevad, kui palju on selliseid noori, kes veedavadki terve enda päeva tänaval ning eriavad koolikohustust.

Esimene kuuaega möödus kindlasti vaid ringi liikudes või kaubanduskeskuses pingil istudes ning enda ümber toimuvat jälgides ning kaardistades. Eesmärgiks oli fikseerida populaarsemad kogunemiskohad ja ka sagedasemad näod, kes igapäevaselt ja pidevalt veedavad oma aega avalikus ruumis sihitult ringi liikudes. Nagu autor juba eespool mainis siis on tekkinud noortemustrid ja kindlad näod, kellega tänavatel kokku puututakse.

Mobiilsetel noorsootöötajatel aitasid esimesi kontakte saada juba varasemalt tuttavad noored, näiteks igapäevaselt noortekeskuseid külastavad noored või mõnest laagrist, noorteorganisatsioonist või mujalt tuttavad noored.

Praegusel hetkel on mobiilsed noorsootöötajad enda statistikasse kirja pannud 1635 noort, neist 482 korral on olnud noorega ka kontakt. Antud statistika on mõõdetud ajavahemikus 7 märts kuni 9 mai 2014. Andmed pärinevad MOKO-projekti statistika failist, mis on mõeldud asutuse siseseks kasutamiseks.

2012 aastal on ilmunud „Noortegruppide kaardistamise raport“, kus jälgiti noori ajavahemikus 9 mai kuni 2 juuni 2012 ning kaardistati 344 noort, eraldi kontakte noortega välja ei ole toodud. Raportis on väga kenasti välja toodud noored vanusegruppide kaupa ja ka erinevate piirkondade kaupa. MOKO-projekti raames nii põhjalikku statistikat veel tehtud ei ole. Statistika failis on kirjas ka piirkonnad kuid põhjalikum analüüs puudub.

Lisaks on kuuel töötajal kokku on hetkel käsil 53 juhtumitööd. Esimesed juhtumitööd tulid üsna kiiresti, kuna juba varasemalt keskustest teada olevad murelapsed liiguvad ringi ka tänavatel. Kohati on isegi avalikus ruumis lihtsam pääseda noore probleemideni ning suunata noori neid lahendama.

2.3 Tänavatöö

„Street work (tänavatöö) on meetodite kontseptsioon, mis ühest küljest vajab mobiilse noorsootöö mõistes kohalikku ja kogukonnaga seotud sotsiaalse ruumi fikseerimist ja teisest küljest peab pakkuma noortele midagi konkreetset: inimesi, kellel on nende jaoks aega, telefoni, et ametiasutustega kontakti võtta või töö järele küsida, tassi kohvi, dušši, kohta, kus saab puhkama tulla, infoabipunkti kriisiga toimetulekuks, aga ka kohta, kust lähtuvad algatused vaba aja sisustamiseks, kust saab toetust, et läbi suruda soovi oma enda ruumi saamiseks linnaosas või pakutakse sotsiaalseid kogemusi teistele noortele.“ (Korp, Spencht, 2007, 30)

Tänavatöötaja ülesanne on pakkuda noortegruppidele tuge ning aidata neil leida nende tegevustele alternatiivseid väljundeid ja kohtumispaikasid. (Mobiilne noorsootöö ..., 2012, 12)

Inimesed kasutavad tihti mõisteid valesti. Räägitakse mobiilsest noorsootööst, tegelikkuses aga käiakse vaid tänaval noortega suhtlemas ning neid vajadusel nõustamas, mis on aga tänavatöö. Tänavatöö on mobiilse noorsootöö üks komponent. Kui tehakse vaid tänavatööd ei tähenda see koheselt mobiilset noorsootööd. Tihti peale on mõistetest aru saamine töötajatele endile keeruline. Kogukonnal, kes igapäevaselt sellesse valdkondagi ei kuulu on veel keerulisem aru saada erinevate mõistete tähendust.

Tänavatöö juures on olulisel kohal ka „tänavalapse“ mõiste. „Tänavalapsed on alla 18-aastased lapsed, kes lühemat või pikemat aega elavad tänavamiljööös. Nad hulguvad sihitult ühest kohast teise, nende eakaaslased ning sotsiaalsed suhted on tänaval. Ametlikult võib nende laste aadressiks olla märgitud nende vanematekodu või sotsiaalhoolekandeametuse aadress, kuid tegelikkuses on neil väga vähe, kui üldse kontakte nende täiskasvanute, vanemate, kooli, lastekaitse institutsioonide, sotsiaalteenustega, kellel tegelikult lasub vastutus nende laste suhtes.“ (Ülly, 2000, 15)

Tuginedes Enn Ülly tööle soovib autor selgitada järgmiste inglise keelsete mõistete tähendust: *children in the streets* ja *children on the streets*. Inglise keelse kirja pildi järgi on neil vahet justkui ainult üks sõna. Antud väljendeid eesti keelde tõlkida on raske. Mõlemad väljendid võiksid tõlkes olla „tänavalapsed“. Kui aga süvitsi mõisteid vaadata siis on tegemist erinevate mõistetega.

Esimene neist (*children in the streets*) võiks tähendada last tänaval, kes enamuse oma ajast veedab avalikus ruumis, kaubanduskeskuste, kuid enamasti ööseks läheb laps koju. Tal on säilinud suhted lapsevanemaga. Eesti kontekstis on enamasti sellises perekonnas toimetulekuraskused. (*ibid*, 16)

Teise mõiste puhul (*children on the streets*) on tegemist lastega, kellel polegi muud kohta, kus olla kui ainult tänav. Lisaks päevasele ajale veedavad ka öö tänaval. Aega-ajalt võivad nad veeta öö mõnes sotsiaalasutuses, kuid oma koduks peavad nad ikkagi tänavat. Eestis on sellised juhtumid üsna erandlikud. Sellised lapsed Eesti kontekstis elavad siiski pigem sotsiaalasutustes. (*ibid*, 16-17)

Mobiilsed noorsootöötajad enda töös väga tihti just *children on the streets* noortega kokku puutuvadki ning selliste noorte probleemidele lahenduste leidmine nõuab rohkem ressursse. Riskioludes elavad lapsed ei taha koju minna ja seetõttu otsustatakse oma aega veeta avalikus ruumis. Kõige sagedasem põhjus, miks laps ei taha koju minna on probleemid kodus näiteks alkoholi tarvitavad vanemad.

3. UURIMUS

Järgnevas peatükis annab autor ütlevaate uurimuse erinevatest lähtekohtades näiteks eesmärgist ning uurimuse küsimustest, millest töö kirjutamisel lähtuti, uurimismeetodi vaik ja põhjendus, uurimuse läbi viimise protsess ja andmete kogumine, saadud tulemused ja analüüs ning lõpetuseks uurimuse kokkuvõtte ja ettepanekud, kuidas saadud tulemusi edaspidi kasutada.

3.1 Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Peatükk 3.1 tutvustab lähemalt uurimuse eesmärki ning sellest tuletatud uurimisküsimusi, millele hakatakse uurimuse läbiviimisel vastuseid leidma.

Uurimuse eesmärk on välja selgitada Tartu linna tänavatel liikuvate noorte arvamused ning teadlikkus neile pakutavatest noorsootöö võimalustest, praktiseerides mobiilse noorsootöö meetodit. Mobiilse noorsootöö meetodit kasutades kaardistatakse ka noorte põhilisemad kogunemiskohad ja meelispaid, kus nad enda vaba aega veedavad.

Uurimistöö probleem: Milline on Tartu linna tänavatel liikuvate noorte teadlikkus neile pakutavatest noorsootöö võimalustest ja mobiilsest noorsootööst?

Hüpoteesina väidab autor, et Tartu tänaval liikuvate noorte teadmised noorsootöö võimalustest sh mobiilsest noorsootööst Tartu linnas on madalad.

Mobiilse noorsootöö meetod on üsna uus ning Eestis vähe levinud. Lisaks teadlikkuse suurendamisele andis uurimuse läbiviimine mobiilsele noorsootöötajale hea võimaluse luua noorega kontakt noore jaoks mugavas keskkonnas.

Uurimisküsimused, mis aitavad töö autoril jõuda uurimuse eesmärkide saavutamiseni:

- Milline on Tartu linna tänavatel liikuvate noorte teadlikkus neile pakutavatest noorsootöö võimalustest?
- Millised on peamiselt Tartu tänavatel liiguvad noored, millised on nende huvid?
- Kui palju noored teavad Tartu linnas vaba aja veetmiseks pakutavatest võimalustest ja kuidas hindavad nende piisavust?
- Kui palju kasutavad noored neile pakutavaid võimalusi?
- Milliseid noortekeskusi noored teavad ja külastavad?

3.2 Uurimismeetodi valik ja põhjendus

Antud peatükis vaadeldakse lähemalt meetodeid, mis on valitud uurimuse läbiviimiseks. Juurde on lisatud ka valiku põhjendus.

Uurimismeetodiks valis autor küsitluse, mis sisaldab nii suletud küsimusi vastusevariantidega kui ka avatud küsimusi, kus on vajalik selgitada ning põhjendada natukene pikemalt ning täpsemalt oma arvamust. Väiksemate gruppide puhul viis autor küsitlused läbi suuliselt. See andis juurde võimaluse küsida vajadusel täpsustavaid küsimusi ning saada noortelt võimalikult palju informatsiooni. Samas selgitada küsimustikule vastajatele mõningate mõistete tähendusi ja jagada ka ise noortele informatsiooni enda tegevuse kohta. Noortel oli võimalus ise lisaks küsida, kui midagi jäi arusaamatuks.

Autor valis uurimuse läbi viimiseks küsitluse kuna, küsitlus on üks levinumaid andmekogumise meetodeid erinevates uurimistöödes. Küsitlemiseks kasutatakse küsimustikke, mis on uuritavatele küsimuste esitamise ja vastuste registreerimise vorm uurimisprobleemi lahendamise eesmärgil. (Õunapuu, 2014, 160)

Autor valis antud meetodi, kuna selline viis andis võimaluse saada noortelt võimalikult palju infot korraga ja samas anda neile ka noorele vajalikku informatsiooni vastu. Lisaks küsitlemisele toimus ka teavitustöö mobiilsest noorsootööst.

Küsimustik koosnes 13nest küsimusest (Lisa 1). Küsitluse esimeses osa koosnes noorte andmete uurimisest (sugu, vanus, elukoht, kool). Teises osas oli põhirõhk erinevatel noorsootöö võimalustel nagu näiteks huvitegevus, trennid, noorteorganisatsioonides, -sündmustel osalemine ning teadlikkus nende kohta. Kolmas osa uuris noorte külastatavust erinevates noortekeskustes Tartu linnas ja ka teadlikkust mobiilsest noorsootööst.

3.3 Uurimuse läbiviimine ja andmete kogumine

Autor viis küsitluse läbi Tartu linna tänavatel ajavahemikus 3-31 märts. Andmete kogumiseks oli koostatud küsimustik. Enamasti viidi küsitlus läbi suuliselt noori küsitledes, et oleks võimalus esitada jooksvalt lisa- või täpsustavaid küsimusi. Suuremate punktide puhul said noored küsitlust täita ka kirjalikult. Kuid peale küsitluse täitmist järgnes siiski ka grupivestlus ning arutelu küsitluse teemadel.

Konkreetsed kohtasid, kus küsitlust läbi viia ei valitud. Kindlasti toimus see aga avalikus ruumis. Kuna kaubanduskeskustes küsitluste läbi viimiseks on vaja eraldi luba siis enamasti toimus küsitlemine tänaval. Küsitluse läbi viimine oli hea võimalus luua noorega kontakt. On kontakte, mis sai loodud küsitluse läbi viimisega ning mis on püsinud siiani.

Enamasti toimus küsitlemine gruppides, mille suurus oli vähemalt 3 noort. 28 päeva jooksul õnnestus küsitleda 248 noort Tartu linna erinevates piirkondades.

Gruppide juurde asudes tutvustati end kui mobiilset noorsootöötajat ja ka Viljandi Kultuuriakadeemia tudengit. Tihti peale tekitas hulganisti küsimusi ja mõtteid, kes see mobiilne noorsootöötaja ikka on. Oli grappe, kes seostasid mobiilse noorsootöötaja politseiga ning ei soovinud küsitlusele vastata.

Äärelinna piirkondades liikus vähem noori kui kesklinna piirkonnas. Enamus vastanutest pärinevad kesklinna piirkonnast kuigi ise elavad nad äärelinna piirkondades või väljaspool Tartu linna, mõned isegi väljaspool maakonda.

Küsitletavate valimisel kasutati mugavusvalimit. „Mugavusvalimisse kaasatakse liikmeid nii-öelda mugavalt, uurijale kergesti kättesaadavate huvialuste hulgast.“ Antud uuringus olid selleks noored, kes liikusid Tartu linna tänavatel ning kohtasid seal mobiilset noorsootöötajat. „Mugavusvalimit ei kavandata metoodiliselt, eesmärgipäraselt ega strateegiliselt. Lähtutakse lihtsa kättesaadavuse, leitavuse või uuritavate koostöövalmiduse põhimõttest. Niisugust valimit kasutatakse mõnikord prooviuuringutes, et hankida esialgseid andmeid.“ (Õunapuu, 2014, 142)

Antud uuring on alguseks kaardistada Tartu linna tänavatel liikuvate noorte arvamusi ning proovikatseks pilootprojekti „MOKO-mobiilne kontaktnoorsootöö Tartusse“ mõju-uuringule.

Sügisest alustab töö autor põhjalikuma mõju-uuringu koostamisega, kuhu kaasatakse lisaks noortele ka kogukond ning erinevate valdkondade spetsialistid.

Kokku küsitleti 248 noort neist 102 tüdrukut ja 146 poissi. Üldse vastamast keeldusid 8 gruppi, täpset noorte arvu ning sugu ei jõutud kaardistada. Keelduvate noortegruppide puhul hinnati kiirelt olukorda. Kui tegemist oli väga tõrjuva ning negatiivselt meelestatud grupiga siis jäeti nad rahule. Kuid lihtsalt segadusse sattunud või ära ehmatanud gruppide puhul püüti enne loobumist rohkem selgitada kellega ning millega on tegu. Kolm esmalt keeldunud gruppi siiski lõpptulemusena otsustasid küsitlusele vastata, küll mitte grupi täies koosseisus. Oli näha, et noored ei tea mobiilsest noorsootööst väga midagi ning suhtuvad eelarvamustega võõrastesse täiskasvanud inimestesse. Tihti tuli eelnevalt noori informeerida mobiilse noorsootöö eesmärkidest ning ka küsitluse eesmärgist. Soov oli noorele näidata, et küsitlusele vastates saab ta olla kasulik ning abiks, tunda ennast olulisena.

Gruppide puhul oli enamasti tegemist segagruppidega. Ainult poiste gruppe või ainult tüdrukute gruppe oli vähe. Üheks mustriks nii küsitlusele vastajate seas kui üldse tänavatel liikuvate gruppide seas sai kolmene grupp, kus üks noortest on vastassoo esindaja. Tihti oli tunnuseks ka ühe sugupoole ilmselge ülekaal.

3.4 Uurimuse tulemused ja analüüs

Uurimuse läbiviimiseks kasutati küsitlust – kokku on analüüsitud 248 küsimustikku. Saadud vastused kodeeriti numbriteks ning sisestati Microsoft Exeli programmi. Autor valis tulemuste kirja panekuks objekt-tunnus-maatriksi mudeli. „Levinuim toorandmete andmestikuks organiseerimise viis kvantitatiivses uurimistöös on objekt-tunnus-maatriks. See on andmetabel, mis sisaldab objekte, tunnuseid ja tunnuste mõõtmise või registreerimise tulemusi. Objekt võib olla üksikindiviid, klass, rühm, asutus, piirkond, aasta jne. Tunnus on uuritavat objekti iseloomustav muutuja või omadus, mida andmete kogumise käigus on registreeritud või mingi vahendiga mõõdetud.“ (Õunapuu, 2014, 180)

Uurimuse lõpptulemused on esitatud erinevate skeemide ja tabelitena. Mõõtmiseks kasutab autor protsenti. Juurde on lisatud ka selgitavad kommentaarid ning järeldused.

Esmalt annab autor tabelikujul ülevaate uuritavate üldandmetest. Üldandmed 1 tabelist on näha, et 41% vastanutest olid naissoost ning 59% vastanutest meessoost. Tänavatel liikuvatest noortest hakkavadki enamasti silma poisid. Tüdrukud liiguvad tihti peale poiste seltskondades ja sageli ka endast vanemate poistega. Kui ainult poistest koosnevad punnid hakkasid aegajalt tänaval silma siis ainult tüdrukute punte oli juba raskem märgata. Kui siis liikusid tüdrukud kahekesi.

Populaarseim vanusegrupp olin 15-18 aastased noored, keda oli üle poole vastanutest ehk 64%. Vanusegrupid 7-10 ja 23-27 aastat olid esindatud vaid 1% vastanutest kusjuures 7 aastaseid ja 27 aastaseid vastajaid ei olnud.

Vanusest tulenevalt võiks teha järelduse, et põhilised noored, kes liiguvad tänavatel on kas 9ndat klassi lõpetamas või selle juba lõpetanud. Vanuselisi iseärasusi silmas pidades on tegemist vanusega, kus noored kõige enam „mässavad“ ning otsivad tähelepanu, püüavad leida oma kohta ühiskonnas ja eakaaslaste seas.

	Protsent
Sugu	
Naine	41%
Mees	59%

Vanus	
7-10 aastat	1%
11-14 aastat	20%
15-18 aastat	64%
19-22 aastat	14%
23-27 aastat	1%

Tabel 1 Üldandmed (1)

Tabelis üldandmed 2 on näha, et 32% vastanutest õpivad Tartu Kutsehariduskeskuses. Eelmises tabelis populaarne vanusegrupp on potentsiaalne grupp, kes juba on põhikooli lõpetanud ning kutsekooli õppima asunud. Vaadeldes lähemalt saadud vastuseid siis on äsja tehtud järeldus ka õigustatud, kuna just selles vanuses vastanud noored on märkinud kooliks just Tartu Kutsehariduskeskust.

10% noortest tunnistab, et nad ei õpi ega tööta. Vaadates sellise vastuse andnud noorte vanust siis enamasti on tegemist juba täisealiste noortega. Analüüsides antud parameetritega noorte küsimustikke on näha, et enamasti on tegemist poistega. 10% seas on vaid 2 tüdrukut.

Kõikide teiste koolide protsendid jäävad alla 10ne protsendi. Leidsid ka täisealisi noori, kes käivad tööl. Küsimustikke täpsemalt analüüsides selgub, et tegemist on poistega ning selle 5% sisse ei jää mitte ühtegi tüdrukut.

	Protsent
Kool/töö	
Tartu Annelinna Gümnaasium	3%
Tartu Decardi Lütseum	2%
Tartu Erakool	1%
Tartu Forseliuse Kool	8%
Tartu Herbert Maasingu kool	1%
Tartu Katoliku Kool	1%
Tartu Karlova Gümnaasium	2%
Tartu Kivilinna Gümnaasium	8%
Tartu Kommertsgümnaasium	4%
Tartu Kunstigümnaasium	5%

Tartu Kutsehariduskeskus	32%
Tartu Mart Reiniku Kool	2%
Tartu Tamme Gümnaasium	4%
Tartu Täiskasvanute Gümnaasium	2%
Elva Gümnaasium	2%
Kaagvere Erikool	1%
Kambja Põhikool	1%
Luunja Keskkool	1%
Olustvere Teenindus-ja Majanduskool	1%
Vastseliina Internaatkool	2%
Käin tööl	5%
Ei käi koolis ega tööl	10%
Vastus puudu	2%

Tabel 2 Üldandmed (2)

Tabelis number kolm on välja toodud vastanud noorte elukohad. Küsitlust läbi viies paluti noortel kirjutada linnaosa, kus nad elavad. Hiljem küsimustikke analüüsides selgus, et linnaosad ei lähe enamasti kokku sellega, kus piirkonnas noort küsitleti. Ehk siis noored pigem ei kogune enda elukohajärgses piirkonnas vaid liiguvad kesklinna ja mujale piirkondadesse. Lisaks ei kirjutanud väga palju vastanutest siiski täpset linna osa, kus nad elavad vaid panid vastuseks lihtsalt Tartu. Tabelis on välja toodud üldiselt Tartu linnas elavad noored, maakonnas elavad noored ning hoopis kaugemal elavad noored. Autor otsustas MOKO-projekti mõju-uuringut läbi viima hakates uurida antud küsimust uuesti ning pöörata noorte tähelepanu rohkem antud küsimusele, et saadud vastused oleksid kasulikumad ning täpsemad. Praegusel hetkel ei näe autor mõtet välja tuua protsendiliselt elukohti linnaosade kaupa.

Kõige suurem on protsent Tartu linnas elavatel noortel – 74%. Maakonnas elavate noorte protsent on 11 ning sellest kaugemale maha ei jää ka väljaspool Tartu maakonda elavad noored 9%. Üllatust tekitas aga see, et 6% vastanutest noortest ei soovinud öelda, kus nad elavad, põhjust noored välja tuua ei soovinud või ei osanud. Küsitluse läbi viia austas nende otsus ning ei püüdnud seda ka meeleheitlikult välja selgitada.

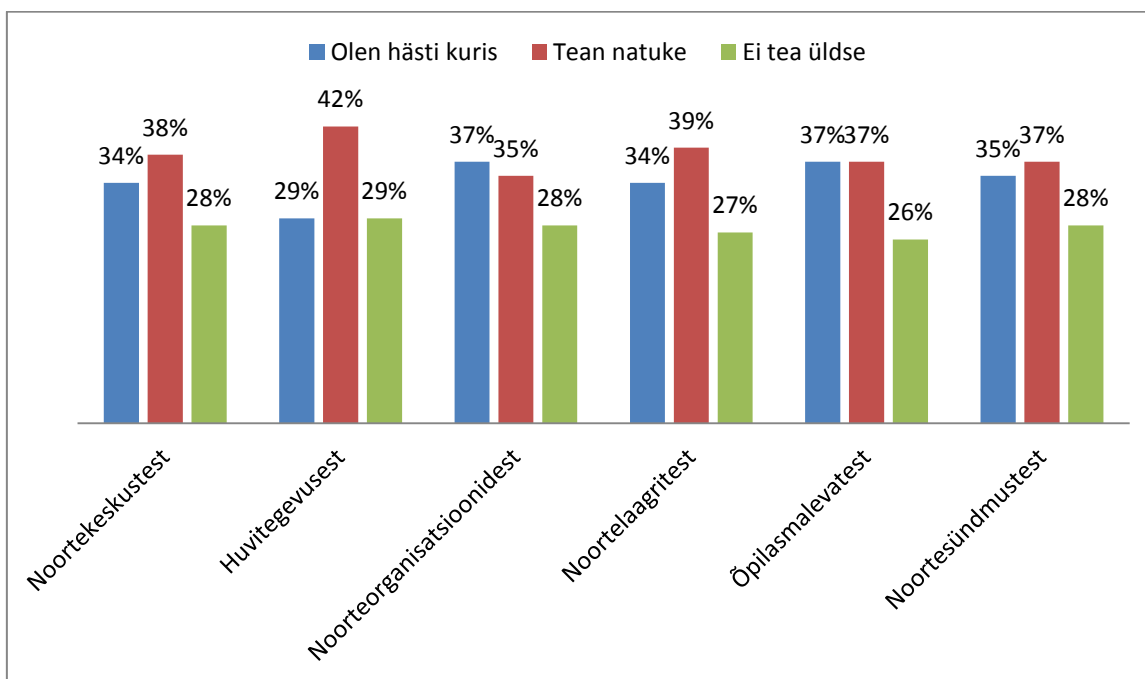
	Protsent
Elukoht	
Tartu linn	74%
Tartu maakond	11%
Väljaspool Tartu maakonda	9%
Vastus puudu	6%

Tabel 3 Üldandmed (3)

Järgnev skeem (Joonis 1) annab ülevaate noorte vastustest küsimusele „Kui hästi oled kursis noortele pakutavatest võimalustest ...“ erinevates noorsootöö valdkondades. Joonist vaadates on näha, et enamasti teatakse erinevatest valdkondadest (noortekeskused, huvitegevus, noorteorganisatsioonid, õpilasmalevad, noortesündmused) natuke. Selle küsimuse juures tuli tihti noortele selgitada mõistete tähendusi, mida erinevate valdkondade all silmas peetakse.

Kõige enam on noored kursis noorte organisatsioonide võimalustest (37%) ja ka õpilasmalevatest (37%), kusjuures üldse ei tea antud võimalustest esimesest 28% vastanutest ja teisest 26% vastanutest.

Saadud protsendid on üsna tasavägised ning midagi enneolematut välja tuua ei saa. Puudub üks konkreetne valdkond, millest enamus vastanutest poleks kunagi midagi kuulnud.

Joonis 1 Noorte teadlikkus vaba aja veetmise võimalustest Tartu linnas

Joonisel 2 on tulemused küsimusele, kas noorte arvates on neile pakutavaid võimalusi Tartu linnas piisavalt või mitte. Jällegi on vastused väga tasavägised, kuid enamasti leiavad noored, et neile pakutavaid võimalusi on piisavalt.

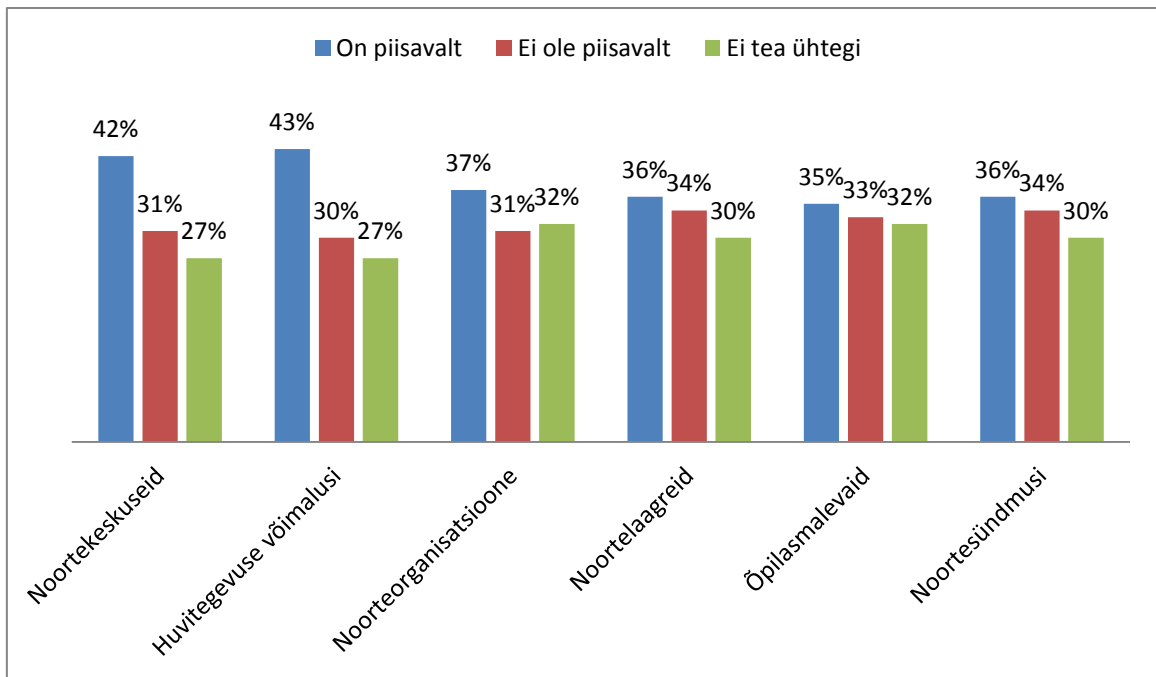
Kõige enam on noored rahul neile pakutavate huvitegevuse võimalustega, kus 43% vastanutest leiab, et huvitegevust on piisavalt, 30% arvab, et ei ole piisavalt ja 27% vastanutest ei tea üldse midagi neile pakutavatest huvitegevuse võimalustest.

Kõige suurem on infopuudus noorteorganisatsioonide valdkonnas, kus 37% vastanutest leiab, et noorteorganisatsioone on piisavalt Tartu linnas, 31% leiab, et ei ole piisavalt ning 32% vastanutest ei tea mitte ühtegi noorteorganisatsiooni või võimalust, kuidas organisatsioonidega liituda või millega nad üldse tegelevad. Eelmise küsimuse juures tuli ka kõige enam just mõistest „noorteorganisatsioon“ selgitada ning selle küsimuse juures oli neil juba meelest läinud ning tuli üle selgitada, mida selle all mõeldud on.

Kõige enam tunnevad noored puudust erinevate noortesündmustest (34%) ja ka noortelaagrite (34%) võimalustest. Kaugele maha ei jää tegelikult ka teised võimlused. Kõikide vastuste protsent jäi 30-34% vahele.

Jällegi on saadud vastused väga tasavägised. Vastusevariandi „ei tea ühtegi“ protsent jäi 27-30% vahele. Ehk siis järeldus mille saab antud tulemuste põhjal teha on jällegi infopuudus. Noortel puudub info neile pakutavatest võimalustest ning nad ei näe vajadust seda enda jaoks ka välja selgitada. Võiks arvata, et tänavatel liikuva noored on väga mõjutatavad ning tihti peale minnakse kaasa sellega, mida mõni sõber või sõbranna tänaval välja pakub. Elatakse päev korraga ning ei huvituta järjepidevusest või süsteemsest elust. Nende jaoks ongi „fun“ ja õige veeta oma aega tänavatel ning teha seda, milleks parasjagu tuju on.

Selle küsimuse vastuseid vaadates võib teha järelduse, et noortel on infopuudus. Siin kohal esitas küsitluse läbi viia ka lisaküsimusi, et miks noortel puudub info neile pakutavatest võimalustest ning kõige sagedasemaks vastuseks tuli see, et nad ei tea kust infot saab ja seetõttu ei viitsid nad ka näiteks internetist seda otsida. Noored on muutunud väga mugavaks ning kui info kätte ei tule siis ei viitsi nad seda otsida ka.

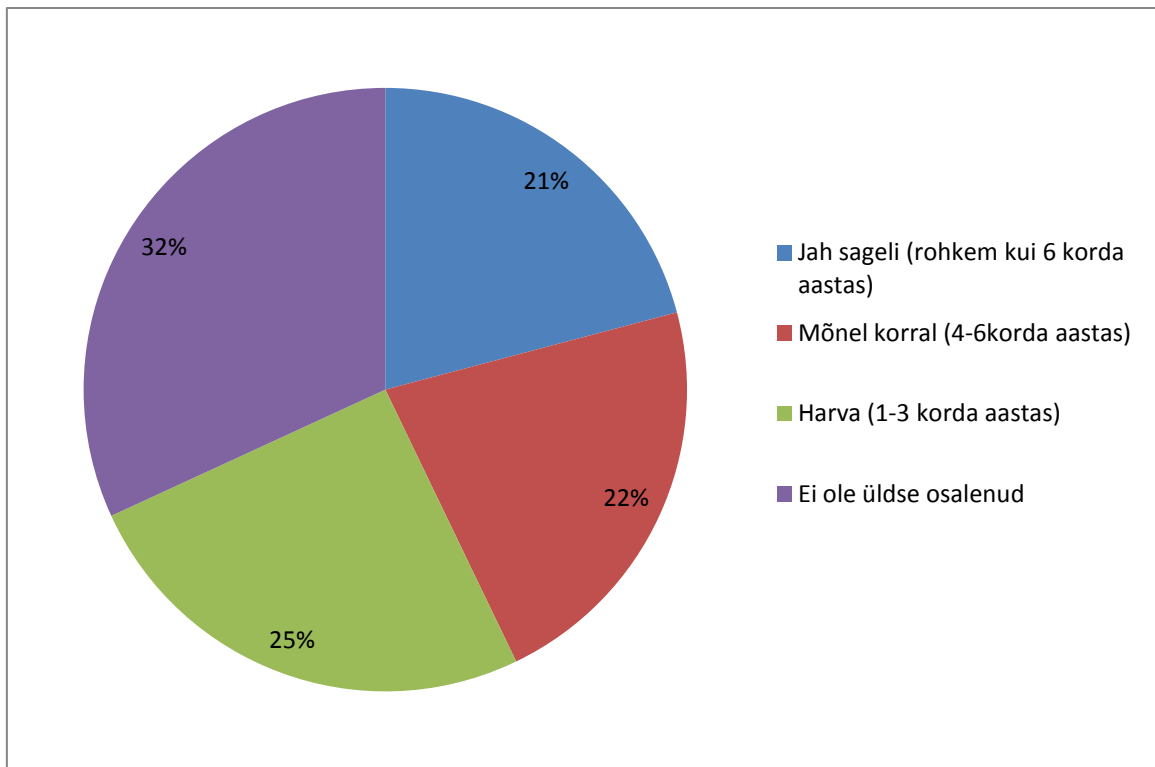

Joonis 2 Noortele pakutavate võimaluste piisavus (vastavus noorte vajadustele)

Joonis number 3 näitab oma värviliste lõikudega kui tihti noored osalevad erinevatel noortele mõeldud sündmustel Tartu linnas.

32% vastanutest ei ole viimase aasta jooksul mitte kordagi osalenud ühelgi noortele mõeldud sündmusel. 21% on osalenud rohkem kui kuuel korral aastas ja 25% on osalenud 1-3 korda aastas.

Kui töö autor antud teemal noortega vestles siis selgus jällegi, et noortel puudub info, kus ja kuna neile mõeldud sündmused toimuvad. Noortepidusid mis toimuvad erinevates ööklubides oskasid kõik nimetada, kuid see oli ka kõik. Noored rääkisid, et kui nad satuvadki mõnele noortele mõeldud sündmusele siis tihti juhtub see juhuslikult, lihtsalt sattutakse mõned sõbra või sõbrannaga parasjagu kohta, kus mõni sündmus aset leiab, eriti kui tegemist on avalikus ruumis toimuvate sündmustega. Noored eelistavad sündmuseid, mille eest ei pea maksma (näiteks piletitasu). Raha on neil niigi vähe ning pileti ostmiseks nad seda kindlasti kulutada ei soovi.

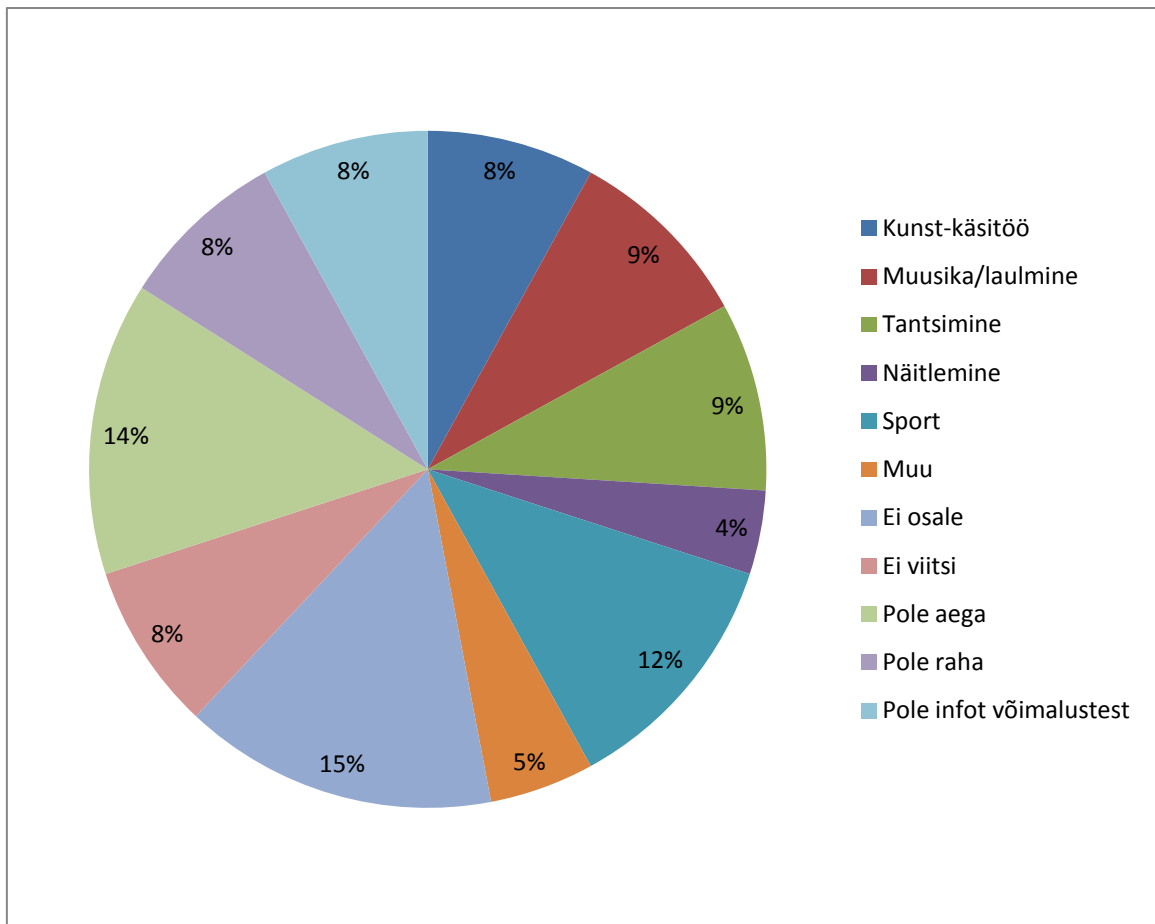

Joonis 3 Noorte osalemine neile mõeldud sündmustel Tartu linnas

Joonis number 4 on väga kirju ning toob välja erinevad huvitegevuse valdkonnad, mida noored külastavad.

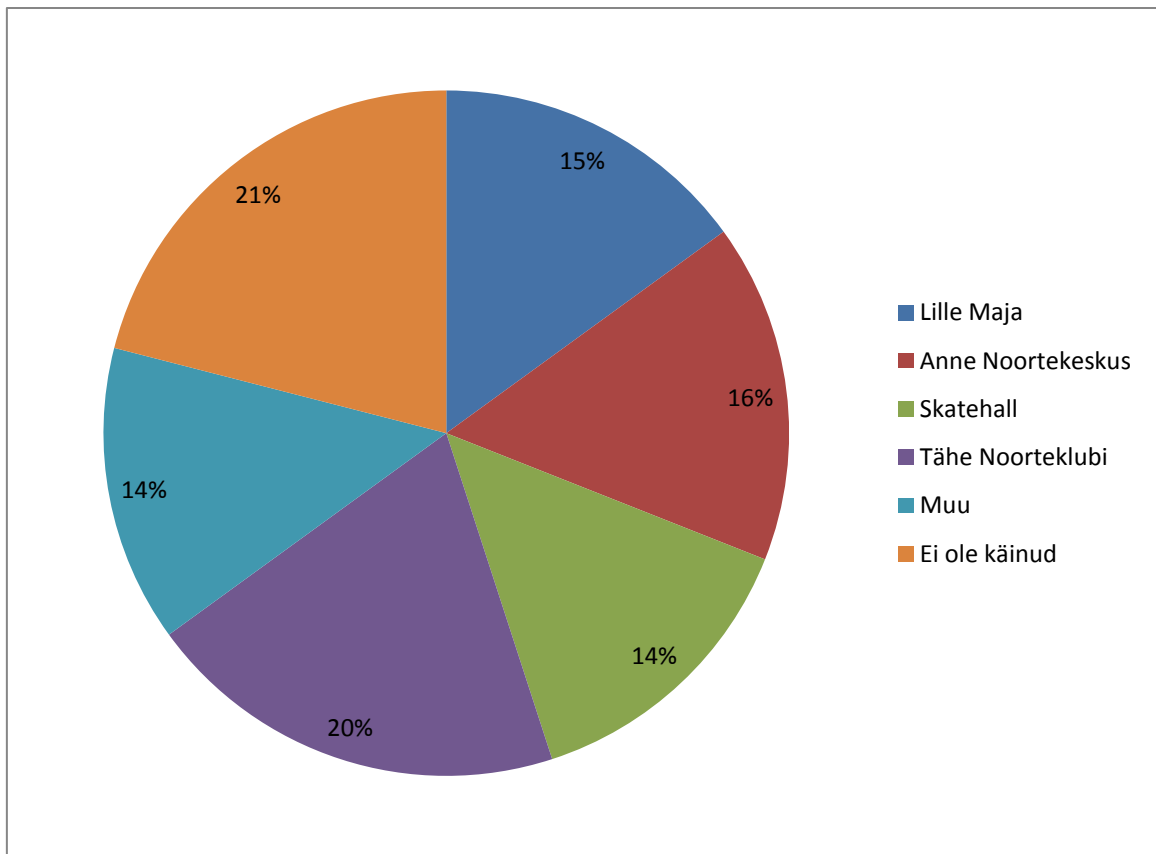
Kõige enam tegelevad Tartu linna tänavatel liikuvad ja küsitlusele vastanud noored spordiga – käiakse jõusaalis, jooksmas, tantsimas ja püütakse leida võimalikult odavaid või tasuta võimalusi. Lihtsalt spordi on oma vastuseks märkinud 12% noortest, lisaks tantsimine 9% vastanutest. Veel on enam-vähem võrdselt vastanud noortele huvipakkuvateks valdkondadeks kunts ja käsitöö 8%, muusika 9% näitlemine 9%.

Kahjuks aga olid ka väga populaarsed vastused „ei tegele üldse“ 15%, „pole aega“ 14%, „pole raha“ 8%, „ei viitsi“ 8%, pole infot võimalustest 8%. Erinevatel põhjustel noortele pakutavate tegevustega mittetegelemine oli tänaval liikuvate noorte seas väga populaarne see on kokku 53%, mis on üle poole vastanutest. Vestluste käigus tuli tõdeda, et suuresti on huvitegevusega mitte tegelemise põhjuseks raha puudus, mis on kurb tõsiasi. Trennid ning muu huitegevus on kallis ning ei vanematel ega noortel endil pole võimalik seda endale lubada.

Joonis 4 Noorte poolt harrastatavad huvitegevused

Viimasel viiendal joonisel on välja toodud erinevate Tartu linna noortekeskuste külastatavus. Antud küsimus kandis endas mobiilse noorsootöö ühte mõtet (kutsuda noored noortekeskusesse) ja andis võimaluse tutvustada noortele erinevate noortekeskuste võimalusi ning tuletada neile ühtlasi ka meelde, et noortekeskused pakuvad samuti erinevat huvitegevust ja tegevust noortele ning enamasti odavamalt kui huvikoolid või isegi ka tasuta. Noortekeskuste külastatavus küll sõltus suuresti noore elukohast või ka huvidest. Näiteks Tartu Skatehall on noortekeskus, kuhu satuvad noored, kes antud valdkonnas ka tegutsevad – sõidavad rula, tõukeratta või trikirattaga, sõltumata piirkonnast, kus noor tegelikult elab. Küsitlusele vastanute seast ei tulnud välja ühtegi noort, kes ei oleks noortekeskustest mitte midagi kuulnud, küll aga 21% vastanutest ei ole kunagi noortekeskuses käinud. Vesteldes selgus, et põhjuseks on teadmatus, mida noortekeskustes teha saab. Noortekeskuste külastatavus erinevates keskustes jäi 14-20% vahele. Vastusevariandi „Muu“ all oli mõeldud teisi noortekeskuseid ning antud variant andis võimaluse vastata küsimusele, ka nendel noortel, kes ei ole tegelikult Tartust pärit. Selle vastusevariandi juures oli noorel võimalik välja tuua ka see muu noortekeskus, mida ta külastab või on külastanud. Antud vastusevariandi valisid enamasti noored, kes elavad väljas pool Tartu linna või maakonda.

Joonis 5 Tartu linna noortekeskuste külastatavus

Küsitluses oli ka küsimus „Mis on mobiilne noorsootöö?“ Antud küsimus sai väga ühese vastuse, et noored ei tea veel, millega tegemist. Teavitustöö on puudulik. Antud küsimus on plaanis esitada uuesti sügisel kui algab MOKO-projekti mõju-uuringu tegemine. Suve vältel on plaanis tegeleda nii noorte kui ka kogukonna teavitamisega, et anda neile parem ning arusaadavam ülevaade mobiilse noorsootöö põhimõtetest ning eesmärkidest. Loodetavasti tuleb siis antud küsimusele juba natukene teistsuguseid vastuseid ka. Antud küsimuse eesmärk oli pigem tutvustada noortele lähemalt, kes on mobiilne noorsootöötaja ning, mis on tema eesmärk Tartu linna tänavatel.

3.5 Uurimuse kokkuvõtted ja ettepanekud

Uurimus tulemusi kokku võttes võib teha järelduse, et Tartu linna tänavatel liikuvaid noori valdab teadmatus ja infopuudus. Nad teavad, et on mingid võimalused kuskil, kuid konkreetsem info neil puudub. Kuna aga tänavatel „hängimine“ on neile saanud meelistegevuseks siis ei näe nad ka vajadust kuskilt ise infot ostida.

Töö autor teeb siit järelduse, et mitte ainult mobiilne noorsootöö vaid kogu noorsootöö valdkond vajab pidevad kogukonna tööd ning enda „reklaamimist“ ja nähtavaks tegemist. On ju ütlus, et kui „Muhamed ei tule mäe juurde siis läheb mägi ise Muhamedi juurde.“ Täpselt sama moodi peab noorsootöö ise liikuma noorteni, et panna noored mõistma ning huvituma neile pakutavatest võimalustest.

Pikemas perspektiivis mõeldes leiab töö autor, et noorte huvide ning arvamuste ja seal juures ka kogunemiskohtade kaardistusi tuleks teha tihedamalt, isegi kord aastas. See annab võimaluse pidevalt nõ hoida kätt pulsil ning jälgida noorte tegemisi. Lisaks annab ka pidev jälgimine võimaluse ennetada tekkida võivaid probleeme.

KOKKUVÕTE

Lõputöö „Tartu linna noorte arvamused noorsootöö võimalusest kasutades mobiilse noorsootöö meetodit“ annab ülevaate Tartu linn tänavatel liikuvate noorte arvamustest noorsootöö võimalustest.

Uurimistöö probleemina soovis töö autor välja selgitada Tartu linna tänavatel liikuvate noorte teadlikkuse neile pakutavatest noorsootöö võimalustest. Kuna mobiilne noorsootöö on Eesti veel vähe levinud siis oli üheks eesmärgiks teadvustada noori ka selle olemusest ning põhimõtetest.

Uurimuse eesmärk sai täidetud. Töö autor viis küsitluse läbi märtsikuu jooksul vesteldes kokku 248 noorega. Saadud vastustest lähtuvalt saab teha järelduse, et noorte teadlikkus on madal ning see on tingitud infopuudusest. Noored püsivad enda mugavustsoonis, nende jaoks on oma vaba aja tänaval veetmine normaalne tegevus. Noored ei näe vajadust leida infot teiste võimaluste kohta, mida neile pakutakse. Avalikus ruumis aja veetmine on nende jaoks piisavalt atraktiivne tegevus.

Tööd kirjutama hakates püstitas töö autor hüpoteesi: Noorte teadmised noorsootöö võimalustest sh mobiilsest noorsootööst Tartu linnas on madalad. Hüpotees sai kinnitust üsna kiiresti, noori küsitledes hakkasid vastused korduma. Noored ei tea, mis on mobiilne noorsootöö ning väga tihti seostati mobiilset noorsootöötajat noorsoopolitseiga ning see hirmutas noored ära ning raskendas mobiilsel noorsootöötajal saavutada noorega usaldusväärne ning toimiv kontakt.

Kogu küsitluse tulemused oli väga tasavägised. Ehk siis neid, kes teavad neile pakutavatest võimalustest üle keskmise oli sama palju kui neid, kes ei olnud mitte midagi kuulnud noortele pakutavatest võimalustest.

Uurimustöö tulemusena on töö autoril ülevaade Tartu linna tänavatel liikuvate noorte arvamustest noorsootöö valdkonnas. Suurenenud on valdkonnas tegutsevate noorsootöötajate teadlikus noorte arvamustest. Mobiilne noorsootöö Eestis on veel lapsekingades ning kõik võimalikud uurimused antud valdkonnas on kasulikud. Konkreetset lõputööd kasutab autor MOKO-projekti mõju-uuringu ettevalmistamiseks.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Delfi. 2014. *Solarise keskuse aatriumis läks eile õhtul kähmluseks.* http://www.delfi.ee/news/paevauudised/110_112/solarise-keskuse-aatriumis-laks-eile-ohtul-kahmluseks.d?id=68300291 (07.04.2014)
- Harris, J & Ingram, G. 2001. *Delivering good youth work.* Russell House Publishing. British Library.
- Johanson, A. 2011. *Mobiilne noorsootöö kui erinoorsootöö meetod: selle rakendamise vajalikkus ja võimalikkus töös riskinoortega Eestis Tallinna näitel.* Magistritöö
- Korp, E. & Specht, W. 2007. *Mobiilse noorsootöö kontseptsioon: rahvusvahelised ja Eesti kogemused ning võimalused: artiklite kogumik,* Tallinn, Tallinna Laste Turvakeskus.
- Lääne Elu. 2014. *Igavlevad noortekambad lõhuvad Haapsalu kaubamaja.* <http://eesti.elu.delfi.ee/eesti/laanemaa/haapsalu/elu/igavlevad-noortekambad-lohuvad-haapsalu-kaubamaja.d?id=67686949> (07.04.2014)
- *Mobiilne noorsootöö, abiraamat mobiilse noorsootöö teostajale.* 2012. Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus.
- *Noorsootöö seadus.* (2010). Eesti <http://www.riigiteataja.ee/akt/13335738> (02.04.2014).
- *Noorsootöö õpik.* 2013. Archimedes Euroopa Noored
- Toomela, E. & Õuema, A. 2012. *Noorte kogunemiskohtade kaardistamine Tartu kesklinnas* http://issuu.com/tartunoorsooteenistus/docs/noored_linnas Tartu linnavalituse kultuuriosakonna noorsooteenistus (07.04.2014)
- Õunapuu, L. 2014. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.* Tallinna Ülikool
- Ülly, E. 2000. *Bakalaureuse töö: Tänavalapsed ja neile suunatud sotsiaaltöö tänases Eestis.* Tallinna Pedagoogikaülikool

Avalikustamat kirjandus

- Raudoja, T. 2013, *KÜSK projektitaotlus „MOKO-mobiilne kontaktnoorsootöö Tartusse“* (05.05.2014)
- MOKO blogi blogger.com keskkonnas (15.05.2014)
- MOKO statistika hoogle draive keskkonnas (16.05.2014)

SUMMARY

This final writing „YOUNGSTERS OPINION ABOUT YOUTH WORK POSSIBILITIES IN TARTU CITY USING MOBILE YOUTH WORK METHODS“ gives overview about youngsters, opinion of youth work possibilities, who spends their time hanging on Tartu city streets.

The author of this writing wanted to find out the awareness of youngsters about the possibilities of youth work in Tartu. Mobile youth work is not spread in Estonia so one of the aims of this treatise was to acquaint mobile youth work aims and principles among youngsters.

The aim of this treatise was filled. The author of this writing conducted a poll and questioned youngster on the streets. There was 248 respondents. Emanate answers that author got can conclude that youngsters do not have information of youth work possibilities. Youngsters lives in their comfortzone and don't even want to look more information. They like spending their time on streets and in trade centers. Also youngsters even do not know where they could have some information about youth work possibilities.

When the author of this writing started doing this writing she hypothesized: Youngsters in Tartu knowledge of youth work possibilities also mobile youth work are low. Hypothesis has been also filled. Youngsters do not knew about mobile youth work and youngsters think that mobile youth workers are connected with police. So it is hard to get confidential contact with youngsters on streets.

The outcome of the poll was very close mach. So there was respondents who knew about their youth work possibilities and also the was respondents who didn't knew nothing about theirs possibilities. So author can say that there is lack on information and youngsters are to comfort to find some information themselves.

The result of this writing is that author has overview about youngster's opinion about youth work possibilities in Tartu streets. Mobile youth work in Estonia is not well spread. This writing gives also other youth workers change to have information about youngsters opinion in Tartu. This writing is a start for MOKO-project impact-research.

1. Vanus
2. Sugu
3. Elukoht (mis linnaosa, kui väljaspool Tartut siis vald/asula)
4. Kodune keel
5. Kool (kus koolis) /Töö/ Ei käi koolis ega tööl
6. Kui palju Sa tead Tartu linnas noortele vaba aja veetmiseks pakutavatest võimalustest?
Noortekeskustest - Olen väga hästi kursis/Tean natuke/Ei ole üldse kursis
Huvitegevusest (huvikoolid-ringid-treenid) - Olen väga hästi kursis/Tean natuke/Ei ole üldse kursis
Noorteorganisatsioonidest - Olen väga hästi kursis/Tean natuke/Ei ole üldse kursis
Noortelaagritest - Olen väga hästi kursis/Tean natuke /Ei ole üldse kursis
Õpilasmalevatest - Olen väga hästi kursis/Tean natuke/Ei ole üldse kursis
Noorteüritustest - Olen väga hästi kursis/Tean natuke /Ei ole üldse kursis
7. Kas neid on piisavalt ?
Noortekeskustest - Jah/Ei/Ei tea ühtegi
Huvitegevusest (huvikoolid- ringid-treenid) - Jah/Ei/Ei tea ühtegi
Noorteorganisatsioonidest - Jah/Ei/Ei tea ühtegi
Noortelaagritest - Jah/Ei/Ei tea ühtegi
Õpilasmalevatest - Jah/Ei/Ei tea ühtegi
Noorteüritustest - Jah/Ei/Ei tea ühtegi
8. Mis valdkonnaga Sa huvikoolis, huviringides või treeningrühmades tegeled? Mitu korda nädalas ?
9. Kas Sa oled osalenud noortele mõeldud üritustel Tartus? (Viimase aasta jooksul)
Jah, sageli (rohkem kui 6 korda)/Jah, mõnel korral (4-6 korda)/Harva (1-3 korda)/Ei ole osalenud
10. Palun märgi üks noortekeskus, kus Sa kõige sagedamini oled käinud.
Lille Maja/Anne Noortekeskus/Tartu Skatehall/Tähe Noorteklubi/Ei ole kunagi käinud NK-s/
Muu (Nimeta see)
11. Kas sa oled seotud mõne muu noorteorganisatsiooniga, kui jah siis millisega/millistega ?
12. Kas sa oled osalenud mõnes noortele mõeldud projektis?
13. Mis on mobiilne noorsootöö?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Elis Lukas**,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
**„Tartu linna noorte arvamused noorsootöö võimalusest kasutades mobiilse noorsootöö
meetodit“**,

mille juhendaja on **Piret Eit**,

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
  3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartu, **19.05.2014**